

Broj: X-KRŽ-05/96-1

Sarajevo, 05.05.2009. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, u vijeću Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine, sastavljenom od sudija: Vukoje Dragomira, kao predsjednika vijeća, te Vučinić Hilme i Marie Tuma, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravne saradnice Hababeh Medine, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Pekez Mirka, sina Špire i Savić Milorada, sina Ljupka, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tač. c) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1., sve KZ BiH, odlučujući po optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: KT-RZ-116/05 od 22.11.2007. godine, potvrđenoj dana 28.11.2007. godine, nakon održanog pretresa, u prisustvu tužitelja Tužilaštva BiH, Mirka Lečića, optuženih lično, te branioca optuženog Pekez Mirka, advokata Čvoro Slavice i branioca optuženog Savić Milorada, advokata Pantić Nebojše, dana 05.05.2009. godine donio je i javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

O P T U Ž E N I:

PEKEZ MIRKO, zv. „Guzan“, sin Špire i majke Mare rodene Glamočak, rođen 28.10.1966. godine u mjestu Čerkazovići opština Jajce, po nacionalnosti..., državljanin..., po zanimanju elektrotehničar, nastanjen u mjestu ..., oženjen, otac dvoje djece, zaposlen u SZR „Stupna“ Šipovo, vojsku služio u Nišu i Lastovu, srednjeg imovnog stanja, posjeduje LK broj:..., JMBG:..., neosuđivan, ne vodi se drugi krivični postupak, **nalazi se u pritvoru po rješenju Suda BiH broj: X-KRN-05/96 od 01.11.2007. godine i**

SAVIĆ MILORAD zv. „Mića“ sin Ljupka, rođen 25.10.1970. godine u mjestu Čerkazovići – opština Jezero Jajce, nastanjen u..., po nacionalnosti..., mašinbravar, oženjen, otac jednog mladb djeteta, vojsku služio 1988/89. godine u Puli i Nišu, vodi se u VE opštine Gradiška, zaposlen u „Standardu“ Gradiška, srednjeg imovnog stanja, državljanin..., posjeduje LK broj:..., JMBG..., **nalazi se u pritvoru po rješenju Suda BiH broj: X-KRN-05/96 od 01.11.2007. godine.**

KRIVI SU

Što su zajedno:

Za vrijeme ratnog stanja u Bosni i Hercegovini i oružanog sukoba na području opštine Jajce između vojske Republike Srpske, s jedne, i Armije BiH i HVO-a, s druge strane, kao pripadnici vojske RS-a i rezervnog sastava milicije, kršeći odredbe člana 3. i 147. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata od 12.08.1949. godine, koja zabranjuje nasilje nad životom, zdravljem ili fizičkim ili mentalnim blagostanjem ljudi, tako što su:

dana 10.09.1992. godine, poslije sahrane poginulog vojnika vojske Republike Srpske, Savić Rade, kao organizirana grupa naoružanih ljudi, koju su sačinjavali Jandrić Jovo, Pekez Mirko, sin Špire, Savić Simo, Pekez Mirko, sin Mile, Savić Milorad sin Ljupka, Marić Zoran, Pekez Slobodan, Pekez Ilija, Savić Milorad sin Đure i Jovetić Blagoje, koju je organizovao Jandrić Jovo, nakon zajedničkog dogovorenog plana da sakupe civilno bošnjačko stanovništvo, koje se nalazilo u mjestu Ljoljići i Čerkazovići – opština Jajce, kojima je bila ograničena sloboda kretanja, jer su se morali svakodnevno javljati na prozivku, u namjeri da ih odvedu i ubiju na mjestu zvanom „Tisovac“, pa su otišli u ova mjesta, naoružani automatskim i poluautomatskim puškama, uz prijetnju njihove upotrebe, nezakonito lišili slobode i nasilno iz kuća izveli civilno stanovništvo, bošnjačke nacionalnosti, žene, muškarce i djecu i sakupili ih na mjestu zv „Osoje“, u izvršenju kojih radnji im je pomagao optuženi Pekez Mirko sin Špire, a nakon toga napustio ovu grupu, a ostali pripadnici grupe, među kojima i Savić Milorad sin Ljupka, sve civile zajedno u koloni povelj prema mjestu zv. „Draganovac“, držeći puške u rukama na način da su se kretali naprijed, sa strana i na začelju kolone, pri čemu su Jovo Jandrić i Pekez Mirko sin Mile upućivali prijetnje da će ubiti onoga ko pokuša pobjeći i dok su ih vodili uz put ih vrijeđali, i fizički zlostavljali, tako što su im upućivali razne psovke i udarali ih rukama, nogama i puškama, pa kada su došli do mjesta zv „Draganovac“, tu su ih zaustavili, a Jandrić Jovo naredio da sve vrijedne stvari koje su imali kod sebe, stave na određeno mjesto, dok su ostala naoružana lica stajala sa strane sa uperenim puškama, pa kad su oni to učinili, Jandrić Jovo i Pekez Mirko sin Mile ove stvari prisvojili, a zatim ih svi zajedno odveli do mjesta zv. „Tisovac“, gdje im je Jovo Jandrić naredio da se poredaju jedni pored drugih, uz ivicu provalije, pa kada su oni to učinili, naredio da otpočne paljba, što je većina pripadnika naoružane grupe i učinila, otpočevši sa paljbom iz pušaka okrenutim prema njima, u namjeri da ih ubiju, pa su tako tom prilikom usmrtili **Mutić Nedžiba** sina Osmana, rođenog 1936. godine, **Malkoč Šeća** sina Ibri rođenog 1933. godine, **Bajramović Irhada** sina Mustafe rođenog 1971. godine, **Zobić Adnana** sina Sabahudina rođenog 1979. godine, **Zobić Fikretu** kći Arifa rođene 1956. godine, **Balešić Fahru** kći Musle rođenu 1928. godine, **Balešić Fazu** kći Avde rođenu 1918. godine, **Mutić Dervišu** kći

Hadže rođenu 1933. godine, **Bajramović Latifa** sina Muje rođenog 1959. godine, **Karahodžić Senada** sina Omera rođenog 1968. godine, **Karahodžić Ibrahima** sina Alije rođenog 1933. godine, **Bajramović Muju** sina Ibrije rođenog 1927. godine, **Zobić Asmera** sina Nurije rođenog 1977. godine, **Karahodžić Zarifu** kći Latifa rođena 1928. godine, **Zobić Đulu** kći Avde rođena 1924. godine, **Mutić Ramizu** kći Šerifa rođena 1936. godine, **Zobić Adisa** sina Nurije rođenog 1983. godine, **Zobić Fikretu** kći Tahira rođena 1957. godine, **Mutić Fatimu** kći Huse rođena 1963. godine, **Bajramović Ekremu** kći Latifa rođenu 1939. godine, **Bajramović Mustafu** sina Aslije rođenog 1946. godine, **Balešić Mustafu** sina Ibrije rođenog 1950. godine, i **Bajramović Sabahudina** sina Šemse rođenog 1979. godine, dok su strijeljanje preživjeli **Bajramović Zejna**, **Zobić Nurija**, **Karahodžić Omer** i **Bajramović Mustafa**, koji su zadobili tjelesne povrede i **Mutić Fahrija** koji je ostao nepovrijeđen.

Dakle, kršeći pravila Međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, učinili ubijanja i namjerno nanošenje osobama snažnog, tjelesnog, duševnog bola, i pljačku imovine,

čime su počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) (ubijanja) KZ BiH u vezi sa članom 31. (pomaganje) istog zakona u odnosu na optuženog Pekez Mirka, sina Špire i tačka c) (ubijanja, namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola) i f) (pljačkanje imovine stanovništva) u vezi sa članom 29. (saizvršilaštvo) KZ BiH u odnosu na optuženog Savić Milorada, sina Ljupka, a sve u vezi sa članom 180. stav 1. istog zakona.

Stoga ih vijeće Apelacionog odjeljenja Suda BiH na osnovu odredbe člana 285. ZKP-a BiH, uz primjenu članova 39., 42. i 48. KZ BiH

O S U D U J E

Optuženog Pekez Mirka sina Špire NA KAZNU ZATVORA U TRAJANJU OD 14 (ČETRNAEST) GODINA

Optuženog Savić Milorada sina Ljupka NA KAZNU DUGOTRAJNOG ZATVORA U TRAJANJU OD 21 (DVADESET I JEDNU) GODINU

Na osnovu primjene zakonskog propisa iz člana 56. KZ BiH, vrijeme koje su optuženi proveli u pritvoru ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora, i to počevši od 01.11.2007. godine pa do upućivanja optuženih na izdržavanje kazne zatvora.

Na osnovu člana 198. stav 2. ZKP-a BiH oštećeni Zobić Nurija, Bajramović Zejna Karahodžić Omer, Mutić Fahrija, i Zobić Subhudin, se sa imovinskopравnim zahtjevom, upućuju na parnicu.

U skladu sa članom 188. stav 4. ZKP BiH optuženi se oslobađaju od dužnosti naknade troškova ovog krivičnog postupka, te isti padaju na teret Suda BiH.

O b r a z l o ž e n j e

1. Optuženje

1. Optužnicom Tužilaštva BiH broj: KT-RZ-116/05 od 22.11.2007. godine, potvrđenom dana 28.11.2007. godine, optuženi su Pekez Mirko i Savić Milorad zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tač. c) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članom 29., a sve u vezi sa članom 180. stav 1., sve KZ BiH.

2. Istorijat postupka

2. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH) broj X-KR-05/96-1 od 15.04.2008.godine, optuženi Pekez Mirko, sin Špira, Pekez Mirko, sin Mila i Savić Milorad, sin Ljupka, su oglaseni krivim da su radnjama opisanim u izreci navedene presude počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173.stav 1. tačka c) i f) u vezi sa članom 29. KZ BiH i članom 180. stav 1. KZ BiH.
3. Za navedeno krivično djelo prvostepeni sud je optuženog Pekez Mirka, sina Mila, osudio na kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od dvadeset i devet (29) godina, a optužene Pekez Mirka, sina Špira i Savić Milorada, sina Ljupka, na kazne dugotrajnog zatvora u trajanju od po dvadeset i jednu (21) godinu, te im je na osnovu člana 56. KZ BiH u izrečenu kaznu uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, počevši od 01.11.2007. godine, pa nadalje. Optuženi su primjenom člana 188. stava 4. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) oslobođeni dužnosti nadoknade troškova postupka, dok su oštećeni Zobić Nurija, Bajramović Zejna Karahodžić Omer, Mutić Fahrija i Zobić Subhudin, primjenom člana 198. stav 2. ZKP BiH sa imovinskopравnim zahtjevima upućeni na parnicu.
4. Presudom Apelacionog vijeća broj X-KRŽ-05/96-1 od 29.09.2008. godine žalba branilaca optuženog Pekez Mirka sina Mile, advokata Panić Duška i Radulović

Predraga odbijena je kao neosnovana, te presuda Suda BiH broj X-KR-05/96-1 od 15.04.2008. godine u dijelu koji se odnosi na ovog optuženog potvrđena, dok su žalbe branioca optuženog Pekez Mirka sina Špire, advokata Čvoro Slavice i branioca optuženog Savić Milorada, advokata Pantić Nebojše, uvažene i navedena presuda u dijelu koji se odnosi na ove optužene ukinuta, pa je u tom dijelu određeno održavanje pretresa pred vijećem Apelacionog odjeljenja Odjela I za ratne zločine Suda BiH.

3. Dokazni postupak pred vijećem Apelacionog odjeljenja

Procesne odluke

5. U skladu sa članom 317. ZKP BiH, održan je pretres pred Apelacionim vijećem Suda BiH, te su tokom dokaznog postupka tužilaštvo i odbrana predložili prezentiranje dokaza izvedenih tokom prvostepenog postupka. Tužilaštvo je predložilo i izvođenje novog dokaza saslušanjem svjedoka Jandrić Jove putem video linka, jer se isti nalazi na području R Srbije. Odbrana optuženog Pekez Mirka je predložila izvođenje novog dokaza-rekonstrukcija događaja na okolnost kretanja optuženog, a sam optuženi suočenje sa optuženim Savić Miloradom, dok odbrana Savić Milorada nije imala prijedloga u pogledu novih dokaza.
6. Apelaciono vijeće je, nakon što je razmotrilo sve navedene prijedloge, te rukovodeći se odredbom člana 317. stav 2. ZKP BiH ustanovilo da nije potrebno ponovo iznositi već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, kako one od subjektivnog, tako i one od objektivnog značaja, te je iste u cjelosti prihvatilo bez njihovog ponovnog čitanja ili reproduciranja. Dakle, prihvaćeni su svi dokazi, kako optužbe tako i odbrane, izvedeni u toku prvostepenog postupka pred ovim sudom, obzirom da su svi dokazi izvedeni na okolnost istog krivičnog djela, te Vijeće nije moglo odvojiti one koji se odnose na već osuđenog Pekez Mile Mirka, jer bi u tom slučaju dokazna grada bila manjkava. Pa je tako, Vijeće prihvatilo:

a) Dokazi optužbe

7. Audio-video snimci iskaza svjedoka: Zobić Nurije, Borka Oparnice, Nišić Dragana, Ždrnja Dragana, Mutić Fahrije, Jandrić Nedeljka, Savić Pere, Bajramović Zejne, Karahodžić Omera, Zobić Subhudina, Todorčević dr. Rajka, vještaka Žujo dr. Hamze, specijaliste sudske medicine iz Sarajeva, kao i dodatnog svjedoka Perlaš Miroljuba.
8. Nadalje, prihvaćeni su i slijedeći materijalni dokazi: Zapisnik o saslušanju svjedoka Zobić Nurije, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj KT-RZ-116/05 od 27.04.2007. godine; Otpusna lista RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 22.10.1992. godine za Zobić Nuriju; Zapisnik o saslušanju svjedoka Oparnica Borke, sačinjen u

Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 15.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Nišić Dragana, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.06.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Ždrnja Dragan, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 23.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Mutić Fahrija, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.06.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Jandrić Nedeljko, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.11.2007. godine; Dostave podataka o vojnoj evidenciji SJB Jajce broj: 11-11/01-828/93 od 26.06.1993. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Savić Pero, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 06.11.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Bajramović Zejna, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 13.11.2007. godine; Otpusna lista RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 16.09.1992. godine za Bajramović Zejnu; Video-kaseta „Ratni zločin protiv civilnog stanovništva 10.09.1992. godine u mjestu Tisovac- opština Jajce“; Zapisnik o saslušanju svjedoka Karahodžić Omer, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 05.11.2007. godine; Nalaz psihologa izdat od strane specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera, od 13.04.1997. godine, nalaz specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera od 17.03.1997. godine, nalaz Kantonalne bolnice Travnik, od 19.03.1997. godine, nalaz Okružne bolnice Travnik, hirurška ambulanta od 17.10.1997. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Zobić Subhudin, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 08.05.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Rajko dr. Todorčević, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 14.11.2007. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Šemse) Sabahudina, rodenog 1979. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo, od 12.09.1992. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Nurije) Asmera, rodenog 1977. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Ibre) Mustafe, rodenog 1950. godine, dom zdravlja Šipovo, od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Alije) Mustafe, rodenog 1946. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Latifa) Ekreme, (žena Šemse) rođena 1939. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Arifa) Fikrete, (žena Nurije) rođena 1957. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Huse) Fatime, rođene 1963. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Nurije) Adisa, rodenog 1984. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Alije) Ibrahima, rodenog 1930. godine dom zdravlja Šipovo od

12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Malkoč (Ibre) Šećo, rodenog 1934. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Mustafe) Irhada, rodenog 1971. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Sabahudina) Adnana, rodenog 1979. godine, dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Tahira) Fikrete, rođene 1957. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Muje) Fahre, rođene 1927. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Balešić (Avde) Faza, rođena 1918. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Muje) Latifa, rodenog 1959. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Šerifa) Ramize, rođene 1936. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Omera) Senada, rodenog 1962. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Osme) Nedima, rodenog 1936. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Zobić (Avde) Đule, rođene 1924. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Karahodžić (Latifa) Zerife, rođene 1965. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Bajramović (Ibre) Muje, rodenog 1927. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz i mišljenje ljekara specijaliste Todorčević dr Rajka, o uzroku smrti Mutić (Hadže) Derviše, rođene 1933. godine, izdat od strane dom zdravlja Šipovo od 12.09.1992. godine; Nalaz o ekshumiranim i obdukovanim leševima na području opštine Jajce, izrađen od strane Instituta za sudsku medicinu Medicinskog fakulteta u Sarajevu, od 14.03.2000. godine, sačinjen od strane dr. Hamze Žujo specijaliste za sudsku medicinu, dr. Nermina Sarajlića, na specijalizaciji za sudsku medicinu i pomoćnika obducenta Mušić Adnana, po naredbi kantonalnog suda u Travniku broj: KT-55/99-RZ; Odluka o proglašenju ratnog stanja, službeni list RBiH broj: 7/92 od 20.06.1992. godine; Redovni operativni izvještaj, komanda 5. Korpusa, upućen Komandi 2. Vojne oblasti, Op.str.pov.broj: 84-84 od 23.04.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, pov.br. 44-1/160 od 03.06.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/180 od

14.06.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/195 od 23.06.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korpusa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/248 od 20.07.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korpusa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/286 od 09.08.1992. godine; Redovni borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog koprupsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/332 od 31.08.1992. godine; Borbeni izvještaj Komande 1. Krajiškog korppsa upućen glavnom štabu Vojske SR BiH, str. pov.br. 44-1/440 od 26.10.1992. godine; Naredba komandanta 1. Krajiškog korpusa, general- majora Momira Talića o upotrebi milicije u oružanoj borbi, op.str.pov.br. 535-1 od 19.06.1992. godine; Zapisnik o obavljenom uviđaju sastavljen dana 12.09.1992. godine, na licu mjesta događaja koji se zbio 10.09.1992. godine u noćnim satima , u mjestu Čerkazovići , opština Jajce, sačinjen u Osnovnom sudu u Mrkonjić- Gradu, pod brojem: Kri. 57/92 od 12.09.1992. godine; Dopis o vojnoj evidenciji Vojne pošte broj: 7048 od 05.07.1993. godine; dopis ministarstva unutrašnjih poslova , Uprava kriminalističke policije Republike Srpske, broj: 02-11347/07 od 18.07.2007. godine, rješenje Kantonalnog suda u Travniku broj: Kri 5/99 od 27.04.1999. godine, kojim se naređuje ekshumacija i obdukcija tijela Bajramović Ekrema i drugih civila iz sela Ljoljići i Čerkazovići; Zapisnik o ekshumaciji broj: Kri. 5/99 sačinjen dana 28.04.1999. godine, od strane istražnog sudije Slavice Čurić, iz kantonalnog suda Travnik, na lokalitetu Draganovac opština Jezero, RS, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Pekez Mirka sina Mile ili Miće, broj Ref: 025285/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Savić Milana zv. Mića, broj Ref: 025286/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, Dosije Pravila puta: ROR 810 , koji je dostavljen glavnom tužiocu Marinku Jurčeviću od strane Graham T. Blewitt-a zamjenika tužitelja u MKSJ, za Pekez Mirka, broj Ref: 025281/GB/RR810 od 17.01.2002. godine, dopis policijske uprave Jajce, broj: 04-10/3-2-1-1119/02 od 10.12.2002. godine, upućen Kantonalnom sudu Travnik na broj: Ki-1/02 RZ od 29.11.2002. godine; rješenje Suda BiH broj: X-KRN-05/96 od 17.10.2005. godine kojim se preuzima krivični predmet protiv osumnjičenih Jandrić Jove, Pekez Mirka, Savić Sime, Pekez Ilije, Savić Milorada, Pekez Mirka sina Mile, Savić Milana zv. Mića, Marić Zorana, Pekez Slobodana i Jovetić Blagoja, koji se vodio pred kantonalnim tužilaštvom pod brojem KT-55/99; Potvrda o smrti Bajramović (Šemso) Sabahudina, rođenog 1979. godine iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 117/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Ibro) Mustafe, rođenog 1950. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 116/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Alije) Mustafe, rođenog 1946. godine, iz

Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 115/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Latifa) Ekreme (rod. Škopo), rođena 1939. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 114/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Huso) Fatime, rođena 1963. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 113/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Tahir) Fikrete (rod. Krak), rođena 1957. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 112/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Nurije) Adisa, rođenog 1985. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 111/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Šefik) Ramize (rod. Mujak), rođena 1936. godine, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 110/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Avdo) Džula (rod. Haseljić), rođena 1924. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 109/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Latifa) Zarifa (rod. Škopo), rođena 1928. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 108/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Nurija) Asmera, rođenog 1977. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 107/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Ibre) Muje, rođenog 1927. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 106/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Ale) Ibrahima, rođenog 1933. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 105/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Karahodžić (Omera) Senada, rođenog 1968. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 104/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Mujo) Latifa, rođenog 1959. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 103/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Hadžo) Derviše (rod. Balešić), rođena 1933. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 102/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Avdo) Faze (rod. Mujkić), rođena 1918. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 101/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Balešić (Musle) Fahre, rođena 1928. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 100/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Arifa) Fikreta, rođena 1956. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 99/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Zobić (Subhudina) Adnan, rođenog 1979. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 98/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Bajramović (Mustafe) Irhada, rođenog 1971. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 97/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Malkoč (Ibre) Šećo, rođenog

1933. godine, iz Ljoljića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 96/99 od 08.05.1999. godine; Potvrda o smrti Mutić (Osmana) Nedžiba, rođenog 1936. godine, iz Čerkazovića, izdata od strane JKP Gradska groblja Visoko, pod rednim brojem: 95/99 od 08.05.1999. godine; Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Pekez (Špire) Mirka zv. „Guzan“, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 30.10.2007. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Miroljub Perlaš, sačinjen u Tužilaštvu BiH, broj : KT-RZ-116/05 od 17.03.2008. godine i geografske karte opštine Jajce i Šipovo.

l) Dokazi odbrane

9. Audio-video snimci iskaza svjedoka odbrane optuženog Pekez (Špire) Mirka, i to: Jovičić Ljube, Vukadin Đure, Pere Marića, te optuženog u svojstvu svjedoka, kao i iskaze dodatnih svjedoka Jović Gorana i Rodić Dragana, zatim svjedoka odbrane optuženog (sada osuđenog) Mirka (Mile) Pekeza, Nikolaš Nikole, Jandrić Nedeljka, Topić Jove, Jove Prole, Radić Vljaka, Rosić Bosiljke, te ovog optuženog u svojstvu svjedoka na ročištu na kojem je bila isključena javnost. Optuženi Savić (Ljupka) Milorad nije predlagao izvođenje dokaza saslušanjem svjedoka u toku prvostepenog postupka.
10. Vijeće je prihvatilo i slijedeću materijalnu dokumentaciju odbrane optuženog Pekez (Špire) Mirka i to: Nalaz i mišljenje dr. Todorčević Rajka specijaliste medicine rada, u pogledu zdravstvenog stanja optuženog na dan 17.12.2002. godine, izdato od strane D.Z. Šipovo; Dopis Stanice javne bezbjednosti Mrkonjić- Grad broj: 10-2-16/02-2-434/07 od 26.11.2007. godine; Dopis Policijske stanice Šipovo, broj: 10-2-17/02-1223/07 od 23.11.2007. godine; Službena zabilješka policijske stanica Šipovo, broj: 10-2-17/02-55/07 od 23.11.2007. godine; Dopis Centra javne bezbjednosti, sektor kriminalističke policije Banja Luka broj: 10-02/2-230-2831/07 od 11.12.2007. godine, kojim se dostavlja službena zabilješka broj: 10-02/2-838/07 od 11.12.2007. godine kao i fotkopija stranice knjige uviđaja CJB Banja Luka iz 1992. godine. Prihvaćeni su i dokazi uloženi od strane odbrane optuženog Milorada Savića, i to: Službena zabilješka, SJB Jajce od 12.09.1992. godine koju je sačinio Oparnica Borko; Fotografija sačinjena na dan sahrane Rade Savića, na kojoj je označen optuženi Milorad Savić i Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Milorada Savića, sačinjen u Tužilaštvu BiH broj: KT-RZ-116/05 od 30.10.2007. godine.
11. Vijeće je, detaljnom analizom svih relevantnih dokaza, kako ponaosob, tako i dovodeći ih u međusobnu vezu, te primjenom odredbe člana 263. stav 2. ZKP BiH zaključilo da je predloženi dokaz odbrane u smislu rekonstrukcije događaja nepotreban i nesvršishodan, obzirom da je ponuđen dovoljan broj relevantnih dokaza na okolnost kretanja optuženog Pekeza u inkriminisano vrijeme, te da Vijeće nije

imalo nikakvih dvojbi u pogledu ove bitne činjenične okolnosti. Sve predložene dokaze odbrana je mogla izvesti i u ranijim fazama postupka, tako da nije postojala objektivna nemogućnost prezentovanja istih. Naime, ne radi se ni o kakvim novim dokazima niti novim činjenicama.

12. Dakle, rekonstrukcija predmetnog događaja, a imajući u vidu ukidnu presudu i okolnosti koje se imaju utvrditi, dovodeći ih u vezu sa izvedenom dokaznom građom, ponuđenom kako od tužilaštva tako i od odbrane, ne bi u bitnom doprinijela utvrđivanju relevantnih činjenica u ovom krivičnom postupku, odnosno ne bi utjecalo na donošenje drugačijeg zaključka suda u pogledu okolnosti kretanja optuženog Pekeza kritične večeri.
13. Iz istih razloga ovo vijeće je odbilo i prijedlog optuženog Pekeza za suočenjem sa optuženim Savićem.
14. Apelaciono vijeće je prihvatilo prijedlog tužilaštva za izvođenje novog dokaza saslušanjem Jandrić Jove u svojstvu svjedoka u skladu sa članom 9. II Protokola Evropske konvencije o pružanju međunarodne pomoći u krivičnim stvarima, te je isti putem video linka uspostavljenog sa Okružnim sudom u Beogradu, R Srbija, na području koje države ovo lice inače boravi, u prisustvu svog branioca, saslušan, odnosno ispitan direktno i unakrsno od strane tužilaštva i odbrane.
15. Sud je prihvatio izvođenje ovog dokaza, nalazeći razloge tužilaštva iznesene u prilog objektivne nemogućnosti ranijeg saslušanja ovog lica, osnovanim, obzirom da je Jandrić Jovo bio i još uvijek je nedostupan organima gonjenja ove države, ali je spremnost za saradnju i svjedočenje u ovom predmetu iskazao tek nakon okončanja prvostepenog postupka.
16. Konačno, sud je prilikom donošenja ovakve odluke vodio računa o primjeni načela ekonomičnosti i efikasnosti u vođenju krivičnog postupka, te u cilju provedbe istih odlučio je kako je to naprijed navedeno.
17. U pogledu prijedloga branioca optuženog Pekeza, advokata Čvoro Slavice, za postavljenje dodatnog branioca u ličnosti advokata Tošić Sime iz razloga, a kako se to u prijedlogu navodi, njegove mogućnosti rada na terenu, blizine mjestu gdje je optuženi smješten, kao i zbog dokaznog materijala i kontakata sa optuženim, jer isti uslijed blizine optuženom treba mnogo manje vremena za komunikaciju sa istim, Vijeće je isti našlo neosnovanim i kao takvog ga u cjelosti odbilo. Ovakvu odluku Vijeće je donijelo imajući u vidu trenutnu fazu, te prirodu postupka-pretres pred vijećem Apelacionog odjeljenja. Naime, obzirom da je ovo vijeće, a kako je to naprijed i obrazloženo, prihvatilo bez potrebe ponovnog izvođenja, sve dokaze izvedene u toku prvostepenog postupka, te da nije bilo, osim navedenih, drugih dokaznih prijedloga od strane odbrane, pokazalo se da samim tim nije bilo potrebe

za obavljanjem određenih aktivnosti na terenu u smislu provođenja istrage od strane odbrane, a time ni svrhe postavljanja dodatnog branioca ovom optuženom.

18. Nadalje, odbrana je kroz prvostepeni postupak, zatim iscrpljujući redovni pravni lijek, te u ponovnom postupku pred ovim vijećem imala dovoljno vremena i mogućnosti za svestrano prikupljanje relevantnih dokaza koji bi išli u prilog njenih tvrdnji, kao i građenje njene adekvatne strategije, te je stoga Vijeće, imajući u vidu sve navedeno, kao i činjenicu da se ne radi o kompleksnom predmetu obzirom na jednu tačku optuženja, te da nije bilo nikakvih izmjena optužnice, što bi eventualno zahtijevalo dodatno vrijeme i resurse za pripremu odbrane, našlo da u konkretnom ne postoje potrebna utemeljenja i argumenti za ovakav zahtjev, te je isti valjalo odbiti kao neosnovan.

4. Završne riječi

a) Tužilaštvo

19. U svom obraćanju sudu tokom iznošenja završnih riječi tužilac je dao detaljan pregled i analizu izvedenih dokaza, kako materijalnih, tako i iskaza svjedoka, obrazlažući egzistentnost bitnih elemenata bića krivičnog djela za koje se optuženi terete, kao i njihovu krivičnu odgovornost za počinjenje istog.
20. Tužilac je istakao da se na osnovu dokaza izvedenih na glavnom pretresu i njihovom ocjenom, kako pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, može donijeti jedini pravilan zaključak da su optuženi Pekez Mirko i Savić Milorad, kao saizvršioци u grupi, počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. , i to tačka c) i f), u vezi sa članom 29. i članom 180. stav 1. KZ BiH, te iz navedenih razloga predložio da se optuženi oglase krivim i osude po zakonu za počinjeno krivično djelo, počinjeno na način i u vrijeme kako je to opisano u dispozitivu optužnice i da im se, obzirom na težinu djela te posljedice istog, odmjeri adekvatna kazna.

b) Odbrana

21. Branilac optuženog Pekez Špire Mirka, advokat Čvoro Slavica u završnim riječima je naglasila činjenicu da njen branjenik nije počinio zločin koji mu se predmetnom optužnicom stavlja na teret, a što dokazuju činjenice iznesene tokom glavnog pretresa, a pogotovo one koje su iznijeli upravo svjedoci tužilaštva. Branilac je, između ostalog, dala analizu za odbranu relevantnih dijelova iskaza datih od strane svjedoka optužbe, naglašavajući da iz svega proizilazi da tužilaštvo nije dokazalo da je Pekez (Špire) Mirko kritičnog dana uopšte bio prisutan na mjestu događaja, a kamoli njegovo učešće u ubistvu dijela stanovništva sela Ljoljići i Čerkazovići. Odbrana predlaže da se u skladu sa članom 284. tačka c) ZKP BiH donese

oslobadajuća presuda u odnosu na ovog optuženog, uz primjenu načela zakonitosti, pretpostavke nevinosti i *in dubio pro reo*.

22. Optuženi Pekez se u potpunosti složio sa završnim riječima branioca.
23. Branilac optuženog Savić Milorada, advokat Pantić Nebojša, iznio je kratke završne riječi, naglašavajući da se po ocjeni odbrane u ponovljenom postupku u pogledu dokaza ništa novo nije desilo, izuzev novog dokaza tužilaštva-saslušanja svjedoka Jove Jandrića. Iskaz ovog svjedoka odbrana spori, iz razloga što on u svom svjedočenju kreira vlastitu odbranu, te ukoliko bi se svi njegovi navodi prihvatili kao istiniti doveli bi se u pitanje gotovo svi iskazi saslušanih svjedoka optužbe. Kroz analizu iskaza predmetnog svjedoka, te ukazujući na ostale dokaze, odbrana nalazi da tužilaštvo nije dokazalo kakvu je ulogu optuženi Savić imao u krivično-pravnim radnjama koje mu se stavljaju na teret, te da mu je od strane tužilaštva data uloga koju on prema shvatanju odbrane nije imao.
24. Branilac je ukazao na neophodnost primjene KZ SFRJ u konkretnom slučaju, i to člana 142. preuzetog KZ SFRJ, kao važećeg zakona u vrijeme izvršenja krivičnog djela, te konačno predložio donošenje oslobadajuće presude u odnosu na ovog optuženog.
25. Optuženi Savić se u potpunosti pridružio iznesenim završnim riječima svog branioca.

5. Nalazi suda

5.1. Generalna utvrđenja (*chapeau elementi krivičnog djela*)

26. Ocjenom svih provedenih dokaza, kako pojedinačno tako i dovedenih u njihovu međusobnu vezu, sud je ispitao činjenični supstrat optužbe, koji se odnosi na postojanje kumulativno postavljenih elementa krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva 173. stav 1. KZ BiH.
27. Naime, prema preciziranoj optužnici tužilaštva, optuženi se terete za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz odredbe člana 173. stav 1. tačke c), i f), istog člana KZ BiH, koje odredbe glase:
28. „*Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi ili učini koje od ovih djela:*

c) ubijanja, nanjerno nanošenje osobi snažnog fizičkog ili duševnog bola ili patnje (mučenja), nečovječno postupanje, biološke, medicinske ili druge znanstvene eksperimente, uzimanje tkiva ili organa radi transplantacije, nanošenje velikih patnji ili povreda fizičkog integriteta ili zdravlja;

j) prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjivanje stanovništva, konfiskaciju imovine, pljačkanje imovine stanovništva, protivpravno, samovoljno i većnim potrebama neopravdano uništavanje ili prisvajanje imovine u velikim razmjerama, uzimanje nezakonite i nesrazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smarjanje vrijednosti domaće novčane jedinice ili protivzakonito izdavanje novca;

kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.“

29. Iz citirane zakonske definicije proizilaze slijedeći **opšti elementi krivičnog djela** (*chapeau*) Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, a koje je bilo potrebno utvrditi:

- Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, na način da je počinjenje djela usmjereno protiv civilnog stanovništva, dakle osoba koje ne učestvuju u oružanom sukobu ili su položile oružje ili su onesposobljene za borbu, i koje su zaštićene odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine;
- Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;
- Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;
- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.

30. Bitna obilježja ovog krivičnog djela, prvenstveno raznovrsne radnje izvršenja, potvrđuju da je zakonodavac obezbijedio zaštitu vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom u punom obimu. Upravo iz navedenih razloga u okviru ratnog zločina protiv civilnog stanovništva nije izvršena podjela oružanih sukoba na međunarodne i unutrašnje oružane sukobe, niti je izvršena klasifikacija kršenja međunarodnog prava na teške povrede Ženevskih konvencija i na ostale povrede koje ne predstavljaju teške povrede.

31. Za postojanje ovog krivičnog djela neophodno je da radnje izvršenja djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava, što ukazuje na blanketni karakter krivičnog djela.

32. S tim u vezi, ova odredba se, između ostalog, temelji i na Ženevskoj konvenciji o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12.8.1949. godine. Optužnica tereti optuženog da je postupao protivno članu 3. i 147. Konvencije. Pravila sadržana u članu 3. Konvencije smatraju se običajnim pravom i predstavljaju minimalni standard od kojeg zaraćene strane nikada ne bi trebale odstupiti, i kojim se propisuje da:

„U slučaju oružanih sukoba koji nemaju međunarodni karakter, a koji izbiju na

području jedne od visokih strana ugovornica, svaka zaraćena strana dužna je primjenjivati barem slijedeće odredbe:

Prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i osobe izbaćene iz stroja zbog bolesti, rana, lišenja slobode ili bilo kojeg drugog razloga, u svakoj će se prilici postupati čovječno, bez ikakvog nepovoljnog razlikovanja utemeljenog na rasi, boji kože, vjeroispovijesti ili uvjerenju, spolu, rođenju ili imovinskom stanju ili bilo kojem drugom sličnom mjerilu.

33. U tu svrhu zabranjeni su i ostaju zabranjeni, u svako doba i na svakom mjestu, slijedeći postupci prema gore navedenim osobama:

a) ugrožavanje života i fizičkog integriteta, posebno sve vrste ubistava, sakaćenja, okrutnih postupaka i mučenja;

b) uzimanje talaca;

c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredljivi i ponižavajući postupci;

d) izricanje kazni i izvršavanje pogubljenja bez prethodne presude izrečene pred redovno ustanovljenim sudom i popraćenog svim sudskim garantijama koje civilizovani narodi priznaju za neophodne.

34. Član 147. Ženevske konvencije definiše slučajeve u kojima će se smatrati da postoji teška povreda odredbi Konvencije, na način da su radnje učinioaca usmjerene upravo protiv lica ili dobara koje se štite Konvencijom, a tu spadaju:

„hotimično ubistvo, mučenje ili nečovječno postupanje, podrazumjevujući tu biološke opite, namjerno prouzrokovanje velikih patnji ili nanošenje ozbiljnih povreda tijelu i zdravlju, nezakonita progonstva i presejavanja, protivzakonita zatvaranja, prisiljavanje zaštićenog lica da služi u oružanim snagama neprijateljske sile ili njegovo lišavanje prava da bude propisno i nepristrasno suđen prema odredbama ove Konvencije, uzimanje talaca, uništavanje i prisvajanje imovine koje nije opravdano vojnim potrebama i koje se vrši u velikom obimu na samovoljan i nedopušten način“.

35. Dakle, neophodno je najprije utvrditi primjenu međunarodnih pravila u inkriminiranom periodu. U predmetu MKSJ Tužilac protiv Tadića, broj: IT-94-1 (Žalbeno vijeće), navodi se: „Međunarodno humanitarno pravo primjenjuje se od početka oružanih sukoba sve do poslije prestanka neprijateljstava...“

36. Tumačeći samu odredbu člana 173. KZ BiH jasno je da nije neophodno (nije uslov postojanja samog djela) da počinilac zna ili ima namjeru da krši međunarodnu normu (nije nužno da kršenje blanketnih propisa bude obuhvaćeno sviješću učinioca), već je dovoljno da njegovo ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava, dok se kod preduzimanja konkretnih pojedinačnih radnji izvršenja, svakako mora cijeliti subjektivni odnos počinioca prema djelu.

- Civilni status žrtava

37. Da bi se uopšte utvrdilo kršenje pravila međunarodnog prava, neophodno je utvrditi protiv koga je radnja izvršenja djela bila usmjerena, odnosno, da li je radnja usmjerena na posebnu kategoriju stanovništva zaštićenu članom 3. stav 1) Ženevske konvencije, koja konvencija se primjenjuje u BiH temeljem Aneksa 6 Dejtonskog mirovnog sporazuma za BiH, a koji se i prema praksi MKSJ smatra dijelom međunarodnog običajnog prava (Kunarac, Kovač i Vuković – Žalbeno vijeće, Presuda od 12.06.2002. godine, paragraf 68).

38. Prema definiciji iz člana 3. stav 1. Ženevske konvencije **pojam zaštićene kategorije** pod pojmom civil podrazumijevaju se osobe koje ne uzimaju učešća u neprijateljstvima, uključujući pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i/ili osobe izbačene iz borbenog stroja (MKSJ Blagojević i Jokić - Pretresno vijeće 17.1.2005. godine, paragraf 544), a tu se podrazumijevaju i lica onesposobljena za borbu.

39. Na osnovu izvedenih dokaza, naročito iskaza svjedoka, ovo vijeće je nedvojbeno utvrdilo da su lica koja su kritičnog dana nasilno izvedena iz kuća, a kasnije i strijeljana bili nenaoružana civilna lica, koja ni na koji način nisu bila uključena u oružane sukobe (nisu bili pripadnici niti jedne snage u sukobu) i koja su svakako bile osobe zaštićene Ženevskom konvencijom o zaštiti građanskih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine .

40. Svi svjedoci su uglavnom saglasni u tvrdnji da se nakon neuspjele mobilizacije stanovništvo počelo iseljavati iz sela Čerkazovići i Ljoljići, nakon čega je na tom području ostalo oko trideset lica muslimanske nacionalnosti, a koja lica su se svakog dana morala javljati na prozivku jednom rezervnom i jednom aktivnom policajcu.

41. Kritične večeri, svi civili bošnjačke nacionalnosti, ujedno i žrtve predmetnog zločina, njih 29, među kojima je bilo i djece, svi starosti od 9-74 godine, su izvedeni iz svojih kuća, uz prijetnju oružjem, i to na način da nisu imali vremena ni da se obuku. Navedeno proizilazi iz, između ostalih, iskaza svjedoka Zobić Nurije, koji je

u vrijeme dolaska naoružane grupe bio u kući sa ženom i djecom. Njegova žena je oko 21.15 sati pogledala kroz prozor i vidjela naoružane vojnike kako ulaze u dvorište, nakon čega ih je Jovo Jandrić pozvao da izađu. Svjedok Mutić Fahrija, takođe preživjela žrtva predmetnog zločina, je izjavio da je te večeri skupa sa Karahodžić Omerom, njegovom ženom Karahodžić Zerifom i njihovim sinom Karahodžić Senadom, Malkoč Šećom, Karahodžić Ibrahimom i svojim ocem Mutić Ibrahimom bio u kući Karahodžić Omera, kada je ista opkoljena, i kada su izvedeni iz kuće. Svjedokov otac i Karahodžić Omer su iskočili kroz prozor, nakon čega su naoružana lica zvala Omera da se vrati, prijeteći da će mu ubiti ženu i sina ako to ne učini, što je ovaj i učinio.

42. Navedeno je potvrdio i svjedok Karahodžić Omer koji je kritične noći boravio sa ženom i djecom u sobi na spratu ove kuće, dok ga nije pozvao brat sa donjeg sprata, tvrdeći da je došla vojna policija i da traži prozivku. Čuo je da brat govori Pekezu (misli se na Pekez Mirka sina Mile) „pusti ga Pekezu da se obuče“, na što je ovaj naredio da se odmah izlazi. Nakon što je sišao niz stepenice svjedok je vidio Jovu Jandrića i Mirka Pekeza (sina Mile) naoružane, a vidio je i da u sobi u kojoj je ranije boravio, nije bilo Muharema Mutića jer je isti pobjegao kroz prozor.
43. O civilnom statusu žrtava svjedočio je i Jovo Jandrić, a ovu činjenicu potvrđuje i materijalna dokumentacija uložena od strane tužilaštva, među kojom naročito Zapisnik istražnog sudije Osnovnog suda u Mrkonjić gradu broj Kri-57/92 od 12.9.1992. godine, gdje se navodi da se događaj u kome je života lišeno veći broj civila iz vatrenog oružja, desio dana 10.09.1992. godine.
44. Dakle, svi svjedoci koji su svjedočili na okolnost izvođenja ljudi i njihovog okupljanja na mjestu Osoje saglasni su da niko od izvedenih lica kod sebe nije imao naoružanje ili dio odjeće koji bi ukazivao na njihovu pripadnost vojnim ili policijskim formacijama. Ove osobe nisu apsolutno bile u mogućnosti da pružaju bilo kakav otpor naoružanim licima, niti su raspolagale bilo kakvim sredstvima odbrane. Osim toga, svi civili su bili muslimanske nacionalnosti i u vrijeme ovog događaja su se nalazili na teritoriji koju su držale snage bosanskih Srba.

- Postojanje oružanog sukoba

45. Slijedeći element bića krivičnog djela jeste da se **kršenje međunarodnih pravila mora odvijati za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije**. Oružani sukob postoji kada god postoji pribjegavanje oružanoj sili između država ili produženo oružano nasilje između državnih vlasti i organizovanih naoružanih grupa ili između takvih grupa unutar jedne države. U smislu zajedničkog člana 3. priroda ovog oružanog sukoba nije relevantna. Nije bitno da li se ozbiljno kršenje desilo u kontekstu međunarodnog ili unutrašnjeg oružanog sukoba ukoliko su ispunjeni

sljedeći uslovi: povreda mora predstavljati kršenje odredbi međunarodnog humanitarnog prava; odredba mora biti običajne prirode ili ako pripada ugovornom pravu, traženi uslovi moraju biti ispunjeni; povreda mora biti ozbiljna, odnosno, mora predstavljati kršenje odredbe koja štiti bitne vrijednosti, a kršenje mora obuhvatati teške posljedice za žrtvu, te povreda odredbi mora obuhvatati individualnu odgovornost lica koje krši odredbu. Također, ni Krivični zakon Bosne i Hercegovine ne dijeli oružane sukobe na međunarodne i nemeđunarodne, pa se na taj način međunarodno pravo direktno primjenjuje u punoj mjeri.

46. Vijeće je u konkretnom slučaju ustanovilo da su optuženi, radnjama za koje su oglašeni krivima postupali sa umišljajem i u odnosu na pravila međunarodnog prava, jer su njihove radnje bile usmjerene na najvažnija zaštićena dobra, a to je život ljudi, pa nema sumnje da su u vrijeme izvršenja krivičnog djela, bili svjesni, da je njihovo postupanje protivpravno u svim pravnim sistemima, zbog čega je nesporno da su optuženi svjesno svojim postupcima prekršili pravila međunarodnog prava. Dakle, povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistva, osakaćenja, svireposti i mučenja su posebno zabranjene prema ovoj kategoriji stanovništva. Stoga, je očigledno da su krivične radnje optuženih, za koje su oglašeni krivima, u potpunosti u suprotnosti sa odredbama međunarodnog prava.
47. Postojanje oružanog sukoba između VRS sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane, na području opštine Jajce za vrijeme ratnog stanja u BiH, kao jednog od opštih elemenata ovog krivičnog djela, u konkretnom slučaju, sud je utvrdio na osnovu materijalnih dokaza u spisu i to: Odluke o proglašenju ratnog stanja na teritoriju BiH (sl. gl. 7/92 od 20.06.1992. godine), te iz Redovnog operativnog izvještaja Komande V Korpusa VRS od 23.4.1992. godine, te redovnih borbenih izvještaja Komande I Krajiškog korpusa VRS/, kao i slijedom iskaza saslušanih svjedoka, kako optužbe tako i odbrane. Prema tome iz ovih dokaza van svake sumnje proizilazi da je na teritoriji BiH, kao i na području opštine Jajce, postojao oružani sukob.
48. Na okolnost postojanja oružanog sukoba svjedočili i svjedoci optužbe Zobić Nuriya, Mutić Fahrija, Bajramović Zejna, Karahodžić Omer, Zobić Subhudin, Oparnica Borko, Jandrić Nedjeljko, Nišić Dragan, Savić Pero i Jandrić Jovo , kao i svjedoci odbrane Vukadin Đuro i Marić Pero.
49. Iz iskaza navedenih svjedoka je vidljivo da je prva mobilizacija, na području koje je obuhvaćeno optužnim aktom, počela još krajem 1991. godine, kada su pripadnici teritorijalne odbrane pozivani da zaduže uniforme i naoružanje zbog rata u Hrvatskoj, što su pripadnici muslimanskog naroda odbijali, pa je to bio jedan od razloga zašto su se razdvojile zajedničke straže, te su počela prva otvaranja vatre na kuće u kojima su živjele muslimanske porodice. Prema iskazu svjedoka Zobić

Nurije, koji je u toku rata živio u selu Čerkazovići, gdje je i rođen, prvi napad na selo Ljoljiće počeo je 22.03.1992. godine oko 11,00 sati, dok se drugi napad odnosio na selo Čerkazovići u kojem je živio, a koje je udaljeno otprilike 1,5km. Svjedokinja Zejna Bajramović je također potvrdila da su neredi u ovim selima počeli u martu za vrijeme muslimanskog praznika Ramazana, kada se počelo i pucati, i to kako tvrdi i svjedok Mutić Fahrija, uglavnom se pucalo oko kuća, ispočetka iz pješadijskog naoružanja a kasnije i iz minobacača. Svi svjedoci su uglavnom saglasni u tvrdnji da se nakon neuspjele mobilizacije stanovništvo počelo iseljavati iz ovih sela, nakon čega je na tom području ostalo otprilike trideset i jedno lice muslimanske nacionalnosti, a koja lica su se svakoga dana morala javljati na prozivku jednom rezervnom i jednom aktivnom policajcu.

50. Sud je takođe slijedom iskaza saslušanih svjedoka izveo zaključak da su u noćnim satima obično dolazili kamioni koji su dovozili vreće sa pijeskom, koje su korištene za pravljenje punktova. U to vrijeme punktovi su se prema tvrdnjama svjedoka Karahodžić Omera, nalazili kod kuće Pekez (Mile) Mirka, čime su Srbi držali cestu prema Mrkonjić Gradu, dok svjedok Zobić Subhudin također navodi formiranje punktova pored tzv. Reljine kuće, koja se nalazila nasuprot Ljoljića i Čerkazovića, a koji punktovi su kasnije premješteni kod Perućice, i poslije par dana ispod Jezera.
51. O prozivkama preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići, a koja okolnost je signifikantna za postojanje oružanog sukoba, posvjedočili su svjedoci Jandrić Nedjeljko i Oparnica Borko. Naime, po tvrdnji Jandrić Nedjeljka, koji je u inkriminisano vrijeme obavljao dužnost načelnika policije, vršena je prozivka stanovništva u navedenim selima, a koje navode je potvrdio i svjedok Borko Oparnica, koji je u kritično vrijeme bio aktivni policajac. Prema njegovim navodima u trećem mjesecu 1992. godine, otvorena je vatra iz sela Ljoljići na punkt Crvenih beretki u Stupnoj, nakon čega je on sa svojim komandrom obilazio ta mjesta, provjeravajući sigurnosno stanje. Nakon što je za tim prestala potreba, zbog održavanja javnog reda i bezbjednosti preostalog stanovništva muslimanske nacionalnosti u selima, kojih je bilo otprilike trideset i dvoje, određene su prozivke u 10,00 sati na određenim mjestima u selima, koje su vršili po dva policajca.
52. Svjedok Jandrić Jovo navodi da su netom prije početka sukoba, postupcima Muslimana narušeni odnosi između Srba i Muslimana, a oružani sukobi između pripadnika ove dvije nacionalnosti su počeli 22. marta 1992. godine kada je došla neka srpska vojska nepoznata i počela granatiranje sela Ljoljići i Čerkazovići i zavadili Srbe i Muslimane mještane istih. Muslimani su se većinom počeli iseljavati, uglavnom oni koji su po svjedokovim riječima „bili dužni 41-ve godine“.
53. O postojanju oružanog sukoba svjedočili su, kako je to već navedeno i svjedoci odbrane i to svjedok Vukadin Đuro i Pero Marić.

54. Imajuću u vidu sve izneseno, kao i činjenicu da ni odbrana u toku postupka niti u završnim riječima nije sporila postojanje oružanog sukoba, Vijeće je našlo da je na nesumnjiv način utvrđeno postojanje sukoba navedenih atributa između pripadnika vojske Republike Srpske sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane, čime je ustanovljen još jedan elemenat bića krivičnog djela koje se optuženim stavlja na teret.
55. Shodno svemu iznesenom, Vijeće je iz činjeničnog supstrata izostavilo blanketni propis iz člana 75. 2. Dopunskog protokola I uz Ženevske konvencije iz 1949. godine o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba, obzirom da se isti primjenjuje u slučajevima postojanja međunarodnih sukoba, a Vijeće u konkretnom slučaju nije utvrđivalo, niti je bilo u obavezi da utvrđuje karakter predmetnog oružanog sukoba.
- Veza između djela počinioca i oružanog sukoba
56. Razmatranje statusa optuženog u inkriminisanoj periodu značajno je i sa aspekta još jednog uslova neophodnog za egzistenciju krivičnog djela, a to je, **da djelo počinioca mora biti u vezi sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom.**
57. Ono što je ovdje značajno jeste „da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinio zločin, njegovu odluku da ga počinio, način počinjenja zločina ili cilj s kojim je počinjen“. (Tužilac protiv Kunarca i drugih, predmet broj: IT-96-23 i IT -96-23/1 –A, presuda od 12.6.2002. godine, stav 58).
58. Dakle, u konkretnom slučaju, bilo je neophodno utvrditi **status optuženih** u vrijeme počinjenja krivičnog djela, odnosno u vrijeme trajanja oružanog sukoba između pripadnika vojske Republike Srpske sa jedne i Armije BiH i HVO-a sa druge strane.
59. Za ovo vijeće je nesporno da su oba optužena u vrijeme izvršenja predmetnog krivičnog djela bili pripadnici rezervnog sastava policije, što proizilazi iz priložene materijalne dokumentacije tužilaštva, iskaza svjedoka, naročito svjedoka optužbe Borka Oparnice, Jandrić Nedjeljka Perlaš Miroljuba i Jandrić Jove, kao i svjedoka odbrane Jović Gorana, a koju činjenicu ni sami optuženi nisu sporili.
60. Prije svega ova činjenica proizilazi iz materijalnih dokaza Tužilaštva i to iz Dopisa Stanice javne bezbjednosti Jajce broj: 11-11/01-828/93 od 26.06.1993. godine i Dopisa ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske broj: 02-11347/07 od 18.10.2007. godine u kojem se navodi da je optuženi Pekez (Špire) Mirko bio

pripadnik rezervnog sastava policije u periodu od 1992.-1995. godine, a optuženi Savić Milorad do kraja septembra 1992. godine.

61. Predmetna činjenica dodatno je potkrijepljena i iskazima svjedoka kao i samih optuženih. Pa tako, svjedok optužbe Borko Oparnica koji je u kritičnom periodu bio aktivni policajac na području MZ Jezero, kojoj su pripadala sela Ljoljići i Čerkazovići, je u svom iskazu na glavnom pretresu izjavio da su mu optuženi Pekez (Špire) Mirko i Savić Milorad lično poznati i da su u kritičnom periodu bili pripadnici rezervnog sastava policije, te su kao takvi dužili naoružanje, koje su uvijek nosili sa sobom. Ove navode je potvrdio i svjedok Jandrić Nedjeljko, tadašnji načelnik policijske stanice u Bravnicama.
62. I sam optuženi Pekez je u svom iskazu datom pred ovim sudom izjavio da je krajem 5. mjeseca 1992. godine iz vojske prešao u rezervni sastav policije SJB Jajce gdje je bio do 1995. godine, s tim što je krajem 1992. godine, bio raspoređen na poslove veziste.
63. Ovu činjenicu potvrdio je i dodatni svjedok odbrane Jović Goran, koji je izjavio da je tokom rata bio u rezervnom sastavu policije u Bravnicama kao i Pekez (Špire) Mirko kojeg je prepoznao u sudnici, kao i dodatni svjedok optužbe Perlaš Miroljub koji je naveo da mu je poznato da su oba optužena bili pripadnici ovog sastava policije. Konačno na ovu okolnost, u smislu afirmisanja iste, svjedočio je i Jovo Jandrić u postupku pred ovim vijećem.
64. Ova lica su dakle, zahvaljujući svom statusu za vrijeme oružanog sukoba imala odgovarajuća zaduženja, i naoružanje koje su redovno nosili sa sobom, te ih je stanovništvo i prepoznavalo kao pripadnike rezervnog sastava policije ili vojne policije, kojoj su se u utvrđenim teriminima javljali na prozivke.
65. Dakle, ova lica su uslijed okolnosti postojanja oružanog sukoba, bili angažovani u policijskim strukturama novoformirane Srpske Republike BiH, te su zahvaljujući tako dobijenom statusu bili u mogućnosti stvoriti strah kod civilnog stanovništva. Tačnije bili su u mogućnosti da iskorištavanjem svojih pozicija u policijskim strukturama, primoraju ta ista lica, da bez opiranja, slijede njihove naloge, što su i učinili u konkretnom slučaju, kada su kritične noći odveli preostalo civilno stanovništvo na mjesto strjeljanja Draganovac (zv. Tisovac), pod izgovorom da samo „idu na razmjenu u Bravnice“ ili „na razgovor“, a kojem prisilnom odvođenju se navedena lica nisu ni mogla opirati.
66. Iz svega navedenog, jasno je, da je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost i odluku počinitelja da počine zločin, kao i na sam način počinjenja zločina. Naime, optuženi su kao pripadnici policijskih formacija oružanih snaga koje su bile dominantne na tom području, stekli osjećaj nedodirljivosti, obzirom da su imali moć i kontrolu nad civilima-žrtvama. Na taj način mogli su

ostvariti i svoj cilj-odmazdu za smrt srpskog vojnika Savić Rade i smrt Srba iz '41. godine.

- Počinilac mora narediti ili počiniti djelo

67. Konačno, pored nespornosti egzistencije tri od četiri opšta elementa (*chapeau*) krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. ZKP BiH, kako je to naprijed detaljno i obrazloženo, Vijeće je i četvrti, kroz čitav postupak osporavani, element (da počinilac mora poduzeti radnju izvršenja ovog djela koja se sastoji u činjenju ili naređivanju nekih od radnji alternativno postavljenih u podtačkama ovog člana) našlo osnovanim i utemeljenim. Van razumne sumnje je utvrđeno, a na temelju izvedenih dokaza, da je optuženi Pekez Mirko sin Špire aktivno učestvovao u sakupljanju, odnosno nezakonitom lišenju slobode i nasilnom izvođenju iz kuća civila bošnjačke nacionalnosti, znajući da poduzete radnje imaju za konačan cilj egzekuciju ovih lica, te na opisani način pomogao u izvršenju istog, dok je optuženi Savić Milorad sin Ljupka, kao saizvršilac, na odlučujući način doprinjeo u izvršenju predmetnog zločina, na način da je učestvovao u prikupljanju, odvođenju i pljačkanju civila, te u najmanjem bio prisutan na mjestu ubijanja civila bošnjačke nacionalnosti na način opisan u izreci prvostepene presude, ako već nije i sam učestvovao u strijeljanju, što svakako predstavlja odlučujući doprinos u realizaciji izvršenja predmetnog krivičnog djela.
68. Analizu egzistentnosti ovog posljednjeg elementa potrebno je započeti od postojanja zajedničkog zločinačkog plana, saznanja i učešća optuženih u realizaciji istog.
69. Na predmetnu okolnost svjedočili su Savić Pero, Perlaš Miroljub kao i Jandrić Jovo, koji su i sami prisustvovali ovom događaju.
70. Svjedok Savić Pero je u svom iskazu detaljno opisao zbivanja na zadušnom ručku, koji je predstavljao poprište nastanka zajedničkog plana za kasnije počinjene zločine, a manifestovao se u pozivu Jandrić Jove upućenom svim prisutnim licima na osvetu smrti poginulog vojnika Savić Rade, te na likvidaciju muslimana, a koje riječi su svi, prema tvrđenju ovog svjedoka, jasno mogli čuti, obzirom da je Jandrić Jovo tom prilikom bio vrlo glasan. Nakon što se zajedno sa nekim drugim starijim komšijama usprotivio tome, došlo je do svađe i svjedok je nedugo nakon toga otišao kući.
71. Ove navode potkrijepljuje i svjedok Perlaš Miroljub, inače aktivni policajac u inkriminisanom periodu. Ovaj svjedok je takođe prisustvovao zadušnom ručku, kada se Jandrić Jovo obraćao prisutnima sa jasnim pozivom na osvetu, nakon čega je svjedok napustio predmetni skup i uputio se u pravcu Šipova.

72. Jandrić Jovo, inače jedan od glavnih aktera ovog zločina i optuženi u predmetu koji se vodi pred ovim sudom (predmet broj: X-KR-05/96-2), saslušan je u svojstvu svjedoka u ovom predmetu. Tom prilikom je izjavio da dobro poznaje oba optužena, kao i već pravosnažno osuđenog za saizvršilaštvo u istom zločinu, Pekez Mirka (sina Mile), te da je siguran da je isti kao i Savić Milorad kritičnog dana bio prisutan zadušnom ručku, dok se u pogledu Pekez Mirka sina Špire ne sjeća. Prisustvo Savić Milorada je i logično, po iskazu ovog svjedoka, obzirom da se radilo o sahrani njegovog strica, poginulog srpskog vojnika Savić Rade. U pogledu nastanka zajedničkog plana usmjerenog na ubijanje i likvidaciju civila muslimana svjedok kaže kako je inicijator istog bio Pekez Mirko sin Mile, na način da se u jednom momentu obratio grupici koja se sastojala od 5-10 ljudi govoreći da „večeras komšija treba da nestane“, pri čemu se misli na komšije muslimane iz sela. Svi prisutni su prijedlog, po izjavi Jandrića, shvatili olako pošto su bili „pola pijani“, prešutno se saglašavajući sa istim, a nakon toga se uputili na zadušni ručak.
73. Ovaj svjedok je opet na upit tužioca o prisutvu Pekez Mirka sina Špire ovoj grupi ljudi, odgovorio da se tog detalja ne sjeća.
74. Na ovom mjestu potrebno je osvrnuti se na kredibilitet i vjerodostojnost iskaza datog od strane ovog svjedoka, a što je bilo predmetom osporavanja od strane odbrane optuženog Savić Milorada. Naime, Vijeće je u donošenju konačne odluke predmetni iskaz koristilo samo kao potkrijepljujući dokaz, svjesno da ovaj svjedok nije dužan da se samoinkriminira. Pa tako, konkretno, ispitujući naprijed navedeni dio iskaza ovog svjedoka, te upoređujući ga sa ostalim iskazima na ovu činjeničnu okolnost-nastanka zajedničkog zločinačkog plana i znanja optuženih za isti, Vijeće je izvelo zaključak da se isti u ključnim momentima poklapa sa ostalim dokazima, osim u dijelu u kojem se Jandrić direktno inkriminira, kao organizator i idejni tvorac zločinačkog nauma. Naime, on u tom dijelu odgovornost prebacuje na već osuđenog Pekez Mirka sina Mile, navodeći da je on predložio osvetu komšijama muslimanske nacionalnosti, što je za ovo vijeće signifikantno u smislu da u tim dijelovima pokušava izbjeći ili umanjiti svoju krivičnu odgovornost, što je i logično za očekivati, obzirom da je svjestan težine počinjene inkriminacije koja mu se (potvrđenom optužnicom pred ovim sudom) stavlja na teret. Dakle, po ocjeni ovog vijeća, a dovedeno u vezu sa svim ostalim dokazima, ovom iskazu je poklonjena vjera u mjeri koja je bila potrebna za stvaranje jedne kompletne slike svega što se te večeri događalo, naravno uz rezerve u pogledu radnji koje je direktno poduzeo Jandrić Jovo, jer je za očekivati da je on u tim aspektima realizacije predmetnog zločina imao za cilj da kroz svoje svjedočenje umanjí vlastitu krivičnu odgovornost.
75. Konačno, i bez iskaza ovog svjedoka sud bi izveo iste zaključke u pogledu bitnih činjeničnih utvrđenja.

76. Vijeće je na osnovu iznesenog zaključilo da Jandrić Jovo jeste inicijator zločinačkog plana, koji se sastojao u likvidiranju preostalog muslimanskog civilnog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići, sa ciljem da se osveti smrt poginulog srpskog vojnika, kako je on tom prilikom i istakao. U prilog ovoj tvrdnji, ide i činjenica da je upravo svjedok Savić Pero izjavio, kako smatra, da je razlog osveta, a obzirom na lokaciju na kojoj se desilo strijeljanje civila, koja prema njegovom mišljenju nije nasumično izabrana. Ovo iz razloga što mu je pokojni otac pričao da se upravo na tom mjestu Draganovac, u II Svjetskom ratu, desilo strijeljanje Srba od strane ustaša, kojom prilikom je ubijena 21 osoba, dok su neke preživjele.
77. Prisustvo zadušnom ručku nisu osporavali ni sami optuženi. Međutim, ono što je bilo sporno jeste da li su oni tom prilikom čuli Jandrić Jovu kada je pozivao na osvetu, odnosno da li su od samog početka bili upoznati sa zločinačkim planom i prihvatili ili pristali da svojim radnjama doprinesu realizaciji istog.
78. S tim u vezi, Vijeće nalazi da postoje vrlo jake i uvjerljive činjenice, utemeljene na svim provedenim dokazima, iz kojih se izvodi kako postojanje znanja optuženih za zajednički plan, tako i postojanje intelektualnog i volontarističkog elementa na strani optuženih u pogledu učestvovanja u aspektu realizacije zajedničkog plana, njihovog *nexusa* sa istim, kao i nastupanja projektovanih posljedica tim zajedničkim planom.
79. Ovo vijeće nema sumnji u pogledu postojanja zajedničkog plana, čiji je idejni tvorac bio Jandrić Jovo, kao ni u pogledu svijesti optuženih o krajnjoj namjeri istog. Šta više, ovu zločinačku namjeru su dijelili i optuženi kao pripadnici organizovane grupe naoružanih ljudi, čije djelovanje je bilo usmjereno ka realizaciji tog plana. Oni su prema svim okolnostima koje su uslijedile mogli sa sigurnošću predvidjeti stvarni cilj, a to je ubijanje preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići.
80. Dakle, Vijeće nalazi da oni jesu znali za konačni ishod i posljedicu plana i to od ranih faza realizacije istog, i dijelili su zločinačku namjeru ostalih učesnika da se u konačnici izvrši likvidacija okupljenog civilnog stanovništva, a što se može zaključiti iz svih radnji individualno poduzetih od strane oba optužena te kritične večeri, kada su skupa sa ostalim naoružanim istomišljenicima, skupinu bespomoćnih civila, muškaraca, žena, djece, svojih komšija, okupljali, odnosno povelu u sigurnu i neizbježnu smrt. Sve okolnosti su te noći ukazivale da optuženim nije mogao ostati nepoznat krajnji ishod. Naime, sve se dešavalo u noćnim satima, između 21 i 22 sati, kada grupa naoružanih vojnika dolazi u kuće civila, neovlašteno ih istjeruje, lišava slobode i ne vodi ih u Policijsku stanicu, radi eventualnog ispitivanja, već ih pod oružanom pratnjom, udarajući ih, vrijeđajući ih i indirektno im stavljajući na znanje

da će biti pobijeni, odvođe na usamljeno mjesto, koje samo po sebi ima simboliku stradanja, što sve upućuje na logičan zaključak kakav će biti usud tih ljudi.

5.2. Pojedinačne radnje izvršenja krivičnog djela

a) Pekez (Špire) Mirko

81. Na ovom mjestu je potrebno izvršiti razgraničenje radnji individualno poduzetih od strane svakog od ove dvojice optuženih, a kako je to jasno izdiferencirano i u činjeničnom opisu izreke presude. Od ovog činjeničnog pitanja ovisi direktno i vid učešća svakog od optuženih, stepen doprinosa u izvršenju predmetnog krivičnog djela, te u konačnici i pitanje krivične odgovornosti.
82. Dakle, Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo da su oba optužena, skupa sa ostalim istomišljenicima, a svi zajedno kao članovi organizirane grupe naoružanih ljudi, kritične večeri oko 21,00 h krenuli u realizaciju zajedničkog zločinačkog plana.
83. Optuženi Pekez se teretio da je skupa sa ostalim pripadnicima organizovane grupe naoružanih ljudi u svojstvu saizvršioca učestvovao u sakupljanju, odvođenju, zlostavljanju, pljačkanju i konačno ubijanju 23 civila bošnjačke nacionalnosti, odnosno učinio ubijanja i namjerno nanošenje osobama snažnog tjelesnog, duševnog bola, povrede tjelesnog integriteta i pljačku imovine iz člana 173. stav 1. tačka c) i f), u vezi sa članom 29. i 180., sve KZ BiH.
84. Odbrana je tvrdila da ovaj optuženi te večeri nije bio učesnik grupe koja je počinila predmetno krivično djelo i da je u to vrijeme bio u Šipovu. Odbrana se svo vrijeme u toku postupka trudila da dokaže da optuženi niti je znao niti je učestvovao u ma kojoj fazi realizacije predmetnog plana, pokušavajući mu stvoriti alibi kroz svjedočenje, prvo Perlaš Miroljuba, a nakon što se isto pokazalo bezuspješnim za građenje njene teze, odbrana poziva svjedoka Jović Gorana.
85. Na okolnost učešća optuženog Pekez Mirka sina Špire svjedočili su svjedoci optužbe Mutić Fahrja, Zobić Nurija i Bajramović Zejna, kao i Jović Goran, Jandrić Jovo, Perlaš Miroljub te Pekez Mirko sin Mile, dok je u svrhu konstruisanja njegovog alibija te večeri, svjedočio Jović Goran.
86. Iskaze ovih svjedoka Vijeće će analizirati u vezi sa ostalim iskazima datim na ovu ključnu okolnost, uz detaljno obrazloženje iz kojih razloga je određenim dokazima poklonilo vjeru, te temeljem istih određene relevantne činjenice našlo dokazanim ili nedokazanim, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protiviječnih dokaza, a kako je to imperativno predviđeno odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH.

87. Prije svega, sam optuženi je tvrdio da se kritične večeri uputio u Šipovo sa Perlaš Miroljubom kod svoje djevojke gdje je i prenoćio, a koja tvrdnja je opovrgnuta iskazima saslušanih svjedoka i drugih optuženih. Naime, svjedok Perlaš koji je trebao potvrditi njegov alibi je izjavio da je te večeri krenuo za Šipovo sa optuženim i svojim bratom, ali da im je na udaljenosti od 3-4 km nestalo goriva, pa se optuženi ponudio da ga donese iz svoje kuće, nakon čega se nije vratio. Gorivo je ujutru oko 5h, donio njegov brat, rekavši da se Mirko više neće vraćati, tako da svjedok Perlaš Miroljub negira, da je kritične noći bio sa Mirkom u Šipovu, kako je optuženi to prvobitno tvrdio.
88. Nakon saslušanja svjedoka Perlaš Miroljuba, u iskazu koji je dao na glavnom pretresu u svojstvu svjedoka, dana 29.02.2008. godine, optuženi Mirko (Špire) Pekez, daje drugačiji prikaz događaja u odnosu i na svoj iskaz dat u Tužilaštvu, ali i u odnosu na iskaz koji je dao svjedok Perlaš. Naime, optuženi nije osporavao svoje prisustvo na zadušnom ručku poslije sahrane Savić Radi, tvrdeći da je tamo došao sa svjedokom Perlaš Miroljubom. Međutim, kako on tvrdi, sa sahrane nije krenuo sa svjedokom, već je krenuo sam, prema svojoj kući, pred mrak, gdje je odspavao i oko 21h je krenuo prema Šipovu kod svoje djevojke. Na mjestu Osoje koje je udaljeno od njegove kuće nekih 150 m, primjetio je grupu ljudi, i Jandrić Jovu, koji mu je rekao da tu okupljenu grupu ljudi vodi na razmjenu, na što je optuženi odgovorio „Jovo pusti ljude kraju šta su ti krivi“, te je još dodao da se uredno javljaju na pozivanje svaki dan. Poslije toga krenuo je putem za Šipovo do Ljoljičkog mosta, na kojem putu je sreo i svjedokinju Jovetić Ljubu, koja tvrdi da ga je vidjela u periodu između 21,00-21,30 h, te je razgovarala s njim.
89. Konačno, nakon što iz svjedočenja svjedoka Perlaša nije uspjela izdejsnovati ubjedljivu argumentaciju za svoju tvrdnju, odbrana optuženog po mišljenju ovog vijeća bezuspješno pokušava izgraditi alibi kroz svjedoka Jović Gorana, koji je izjavio da je kritične večeri u Šipovu oko 22,00 h sjedio sa optuženim u kafani pod nazivom „Kuća Prole“, iako se ne poznaju od prije rata, te su prema navodima ovog svjedoka u pomenutoj kafani samo jednom popili piće i to upravo u kritično vrijeme, a nikada prije, niti nakon tog događaja nisu se družili ponovo na taj način.
90. Detaljnom analizom svih iskaza optuženog datih u različitim fazama postupka, dolazi se do zaključka da postoje izvjesna odstupanja i razlike u ključnim stvarima. Iako se odluka suda u odlučujućem dijelu ne može zasnovati na iskazu optuženog, jer bi isti trebao da služi samo kao kontrolno sredstvo ukoliko postoje drugi dokazi koji svjedoče u prilog određene tvrdnje, činjenica postojanja razlika u iskazima optuženog, po ocjeni ovog vijeća, dovedena u vezu sa svim ostalim pomenutim iskazima, opravdano ukazuje na zaključak da isti u kritično vrijeme nije bio u Šipovu, kako je to odbrana, bezuspješno tvrdila.

91. Svjedok Mutić Fahrija je izjavio da je nakon odvođenja iz sela Ljoljići, da su dok su se kretali u koloni prema mjestu Osoje prošli i pored kuće optuženog Pekez Mirka sina Špire, kojeg je svjedok vidio na raskrsnici Osoje, s tim da ga nakon toga nije primjetio među licima koja su vodila civile na Draganovac.
92. Svjedok Zobić Nurija, takođe preživjela žrtva ovog zločina, u svom iskazu opisuje odvođenje bošnjačkih civila iz sela Čerkazovići. Za njega su ostali upečatljivi Pekez Mirko sin Mile koji mu je nakon što je izašao bos, rekao da se vrati u kuću, da se obuče i povede ženu i djecu sa sobom. Tom prilikom svjedok je vidio i kako Jandrić Jovo udara ostale osobe koje su njegove komšije i koje su takođe bile izvedene iz kuća. Nakon što je drugi put izašao iz kuće vidio je Savić Milorada sina Đure, Savić Simu sina Mile, Trkulja Milorada, a bilo je i još nekih lica koje nije odmah prepoznao. Kasnije, je na mjesečini mogao vidjeti i Pekez Mirka sina Špire.
93. Svjedokinja Bajramović Zejna je takođe svjedočila na okolnost odvođenja civila iz sela Čerkazovići pa je tako u svom iskazu datom na glavnom pretresu potvrdila da je odvođenje počelo u noćnim satima na dan sahrane poginulom vojniku Savić Radetu. Ona se te kritične noći nalazila u kući Balošić Fahre, kada je neko zalupao na vrata govoreći: „Izlazite, otvarajte vrata!“, na što je svjedokinja otvorila i tom prilikom ugledala supruga, sina, Mutić Nedžiba, njegovu ženu, Mustafu Bajramovića i njegovog sina. Tom prilikom je takođe prepoznala Jovu Jandrića i osobu za koju misli da je Pekez (Špire) Mirko, kojeg nije mogla prepoznati u sudnici, ali kategorički tvrdi da joj je poznato da postoje dva Mirka Pekeza, a Špirinog sina je prepoznala kritične noći, jer je bio na svadbi njenog sina, i spavao je u njenoj kući. U izjavi koju je dala 1994. godine, a koja je preslušavana na glavnom pretresu, svjedokinja je izjavila da su tu noć bili prisutni „svi Pekezi- Mićini obojica i onaj odozgo“.
94. Prilikom ocjene iskaza ove svjedokinje Vijeće je imalo u vidu da su u istim postojala određena manja odstupanja, ali te razlike se ne odnose na ključne dijelove. Naime, ovakva odstupanja su realna i logična obzirom da je od izvršenja djela prošlo više od 15 godina, te je opravdano zaključiti, da iako optuženog nije prepoznala u sudnici, da je njeno sjećanje bilo kvalitetnije i svježije 1994. godine, dakle, dvije godine nakon događaja, kada je kategorički tvrdila da su događaju prisustvovali „svi Pekezi, Mićina obojica i onaj odozgo“. Ovo pogotovo što je svjedokinja starija osoba, sa određenim zdravstvenim problemima koji su se pogoršavali vremenom, dok sa druge strane realno je da se i fizički izgled optuženog nakon toliko godina promijenio i da sigurno ne izgleda kao što je izgledao prije 15 godina.
95. Po mišljenju Vijeća navedeno potkrijepljuje i činjenica da svjedokinja kada opisuje predmetna dešavanja i involviranost optuženog kaže da ga je vidjela samo prilikom skupljanja i odvođenja civila, ukazujući samo na njegovo prisustvo, što odgovara i iskazima ostalih svjedoka, kao i zaključcima pravosnažne presude ovog suda isti broj od 29.09.2009. godine, kojima je utvrđeno da su se u realizaciji zločinačke namjere svojim radnjama naročito isticali osuđeni Pekez Mirko sin Mile i Jandrić

Jovo. Svjedokinja upravo u skladu sa utvrđenim, ne označava specifične radnje optuženog jer kako kaže nije sigurna, osim što zna da ga je vidjela prilikom odvođenja, što dovedeno u vezu sa ostalim odnosnim iskazima vrlo jasno ukazuje na zaključak da ista svjedoči o nečemu što je uistinu vidjela i doživjela, a ne o naknadno naučenom događaju ili pokušaju da se optuženi neosnovano inkriminira, samo da bi neko odgovarao.

96. Vijeće je cijeno i iskaz svjedoka Jove Prole, koji je u inkriminirano vrijeme bio komandir milicije u Bravnicama, te je sa učesnicima predmetnog događaja obavio razgovor u policijskoj stanici, kojom prilikom mu je Jandrić Jovo rekao, misleći na Pekez Mirka sina Špire, "Ništa me ne pitaj ovaj mali nije učestvovao", te dodaje da koliko je njemu poznato navedena istraga, odnosno krivična prijava koja je inicirala istragu neposredno nakon izvršenja zločina, nije obuhvatala ovog optuženog. Prilikom svjedočenja putem video linka, Jovo Jandrić je ostao doslijedan svemu što je izjavio prilikom navedenog ispitivanja. Izjavio je da se ne sjeća da je optuženi Pekez bio od samog početka, kada su se okupili i krenuli da skupljaju muslimane u selu Čerkazović, ali da su im se kod Osoja priključili i ostali na putu za Ljoljiće i da se dobro sjeća da je tu bio optuženi. Nakon što su sakupljeni svi zarobljeni civili na raskrsnici u Osoju, optuženi Pekez je nešto opsovao, uzeo pušku i otišao. Ovo dodatno potkrijepljuje u svom iskazu i već pravosnažno osuđeni Pekez Mirko sin Mile prilikom svjedočenja u svojstvu optuženog u prvostepenom postupku, navodeći da je optuženi Pekez nakon razgovora sa Jovom Jandrićem otišao u pravcu svoje kuće. Iako Pekez Mirko sin Mile svojim svjedočenjem direktno inkriminira sebe i optuženog Savića, kategorički tvrdi da optuženi Mirko sin Špire nije bio prisutan počinjenju zločina nad civilima.
97. Optuženi Milorad Savić je također u zapisnik o saslušanju u svojstvu osumnjičenog, eksplicitno rekao, da je nakon povratka u selo, poslije dešavanja na Draganovcu vidio Pekez (Špire) Mirka.
98. Cijeneći sve navedene iskaze ponaosob i u njihovoj vezi, Vijeće je van razumne sumnje moglo utvrditi da je optuženi Pekez Mirko sin Špire kritične večeri učestvovao u prikupljanju i odvođenju civila muslimanske nacionalnosti skupa sa ostalim naoružanim licima, pripadnicima grupe, na način da je učestvovao u sakupljanju civilnog bošnjačkog stanovništvo, žena, muškaraca i djece, iz sela Ljoljići i Čerkazovići – opština Jajce, sa namjerom da ih odvedu i ubiju na mjestu zvanom „Tisovac“, dakle, dijeleći sa ostalim pripadnicima zajedničku zločinačku namjeru, koja je u konačnici imala za cilj likvidaciju ovih lica. Na ovaj način optuženi je svojim radnjama pomogao ostalim pripadnicima naoružane skupine u izvršenju predmetnog zločina.

99. Naime, prilikom utvrđivanja činjenične okolnost učešća optuženog i njegovog doprinosa, kroz individualizaciju njegovih konkretnih radnji, Vijeće nije polazilo od negativne argumentacije, odnosno negiranja teze odbrane da je optuženi kritične večeri bio u Šipovu. Vijeće se pitanjem njegovog eventualnog boravka u Šipovu i ispitivanjem dokaza za i protiv ove tvrdnje bavilo samo u onolikoj mjeri koliko je to bilo potrebno za dodatno potvrđivanje zaključka o njegovom učešću na način kako je iz ostalih relevantnih dokaza utvrđeno. Ovo iz razloga što je Vijeće našlo dovoljno dokaza na temelju kojih se jasno može stvoriti jedna kompletna slika dešavanja te večeri, kao i tačan momenat kad optuženi napušta mjesto zbivanja, ne učestvujući u radnjama dalje realizacije zločinačkog plana. Stoga je očigledno naknadno naučeno svjedočenje svjedoka Jović Gorana, kojem nije poklonjena vjera, kao i mijenjanje iskaza optuženog, sve posmatrano kroz prizmu istih kao kontrolnih dokaza, samo potvrdilo da je optuženi poduzeo radnje navedene u izreci presude.
100. Za Vijeće je sasvim irelevantno da li se on nakon tog momenta eventualno uputio u Šipovo i tamo prenoćio ili se uputio svojoj kući. Bitno je i relevantno da je utvrđeno van razumne sumnje da je učestvovao u sakupljanju stanovništva, odnosno njihovom izvođenju iz kuća i dovođenju do raskrsnice Osoje, pri čemu je krajnja konsekvencija njihovo ubijanje bilo obuhvaćeno njegovim umišljajem.
101. Vijeće je temeljem izvedenih dokaza, utvrdilo samo njegovo učešće do momenta kada su civili sakupljeni. Niti jedan svjedok, kako optužbe tako i odbrane nije izjavio da je poslije tog momenta vidio optuženog Pekez Mirka sina Špire, dok su za optuženog Savić Milorada, te Pekez Mirka sina Mile i Jovu Jandrića vrlo eksplicitno i određeno navodili detalje o njihovom učešću, uključujući i sam čin strijeljanja.
102. Izjava Jove Jandrića data u toku istrage u Policijskoj stanici Bravnice, kada kaže “Ništa me ne pitaj ovaj mali nije učestvovao” dovedena u vezu sa njegovim svjedočenjem pred ovim sudom, vrlo jasno ukazuje da za njega čin napuštanja grupe prije izvršenog strijeljanja od strane optuženog Pekeza znači da isti “nije učestvovao” u konačnoj radnji egzekucije civila.
103. Međutim, za rješavanje pitanja krivične odgovornosti, ovakav postupak ovog optuženog, po ocjeni Vijeća, sa jedne strane nije dovoljan za oslobađanje od iste za počinjeni zločin, dok sa druge ne može biti kvalifikovan kao učešće optuženog u svojstvu saizvršioca u svim pojedinačnim radnjama realizacije ovog zločina, uključujući i odvođenje do mjesta Draganovac, te tom prilikom vrijeđanje, maltretiranje, pljačkanje i konačno strijeljanje civila, kako je to tvrdilo tužilaštvo. Vijeće je na temelju prezentirane dokazne građe, našlo za dokazanim učešće optuženog Pekez Mirka u svojstvu pomagača u predmetnom zločinu, na način da je učestvovao u radnji sakupljanja, odnosno prisilnog lišavanja slobode civila bošnjačke nacionalnosti, nakon čega je napustio naoružanu grupu.

104. Stoga tužilaštvo nije van razumne sumnje dokazalo da optuženi jeste poduzeo i ostale radnje izvršenja predmetnog krivičnog djela, ili barem bio prisutan, iz kojeg razloga je Vijeće izvelo navedene drugačije zaključke u pogledu činjeničnih utvrđenja u činjeničnom opisu od onih koje je ponudilo tužilaštvo, te je stoga izvršilo izmjene odnosnih činjenica i okolnosti, na način da optuženi nije doveden u nepovoljniji položaj, već naprotiv. Konačno, prema izmijenjenom činjeničnom opisu, Vijeće je i u pravnoj kvalifikaciji izostavilo počinjenje krivično-pravne radnje namjernog nanošenja osobama snažnog tjelesnog ili duševnog bola i povrede tjelesnog integriteta iz tačke c), te radnje pljačkanja iz tačke f), sve stav 1. člana 173. KZ BiH u odnosu na ovog optuženog. U pogledu izostavljanja krivično-pravne radnje povrede tjelesnog integriteta vidjeti obrazloženje dato u paragrafu 153. ove presude.
105. Takođe, optuženi je osuđen za počinjenje predmetne inkriminacije u svojstvu pomagača, a ne saizvršioca kako se teretio optužnim aktom.
106. Dakle, dolazeći do pitanja subjektivnog elementa-vinosti optuženog Pekeza, Vijeće prevashodno zaključuje da je optuženi, a kako je to naprijed i obrazloženo kroz pitanje dokazanosti opštih elemenata krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, znao da se radi o bespomoćnim i nedužnim civilima, među kojima je bilo i djece, te znajući da će biti u konačnici lišeni života htio izvršenje krivičnog djela odnosno nastupanje zabranjene posljedice, dakle postupao sa direktnim umišljajem u svojstvu pomagača.
107. Naime, član 31. KZ BiH definiše odgovornost pomagača kao:
- (1) Ko drugom s umišljajem pomogne u učinjenu krivičnog djela, kaznit će se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti.*
- (2) Kao pomagar je u učinjenu krivičnog djela smatra se osobito: davar je savjeta ili uputa kako da se učini krivično djelo, stavljajući na raspolaganje učiniteju sredstava za učinjenu krivičnog djela, uklađajući prepreka za učinjenu krivičnog djela te unaprijed obećano prikrivajući krivičnog djela, učiniteja, sredstava kojima je krivično djelo učinjeno, tragova krivičnog djela ili predmeta pribavljenih krivičnim djelom.*
108. Suština ovog pojma je da pomagač, bilo fizički ili psihički (moralno), odnosno činjenjem ili nečinjenjem poduzima određene radnje koje pomažu izvršiocu da učini djelo. Na subjektivnoj strani traži se da je: 1.) pomagač svjestan da svojim radnjama pomaže izvršiocu u izvršenju djela kao i 2.) da mora biti svjestan bitnih obilježja krivičnog djela.

109. Na temelju svih navedenih utvrđenja dolazi se do nesumnjivog utvrđenja da je optuženi Pekez Mirko sin Špire van razumne sumnje učestvovao u sakupljanju stanovništva te večeri iz ovih sela, odnosno njihovom nasilnom izvođenju iz kuća skupa sa ostalim naoružanim licima, te na taj način svojim činjenjem pomogao izvršiocima da učine djelo, odnosno da u konačnici izvrše strijeljanje lica lišenih slobode. On je, znajući za zločinački plan, krenuo u realizaciju istog, pri čemu je bio svjestan da svojim radnjama pomaže izvršiocima u izvršenju zabranjenje radnje i bio je svjestan bitnih obilježja djela kao i zabranjenih posljedica istog, ali je htio nastupanje istih. On je znao, ili mu u najmanju ruku nije moglo ostati nepoznato, te imajući u vidu sve okolnosti i dinamiku konkretnog slučaja, da će civili lišeni slobode, a u kojem lišenju je i sam učestvovao, biti pogubljeni. Dakle, njegovim umišljajem je bilo obuhvaćeno ubijanje civila do kojeg je kasnije i došlo. Premda, optuženi Pekez Mirko, sam nije učestvovao u radnji ubistva, odustajući nakon prve faze realizacije zajedničkog plana, jer njegove aktivnosti prestaju nakon prikupljanja stanovništva i dovođenja do raskrsnice u Osoju, on je pomogao ostalim izvršiocima u realizaciji zajedničkog zločinačkog plana, te na taj način svojim radnjama ušao u kriminogenu zonu predmetnog krivičnog djela u svojstvu pomagača. Samim tim ostaje bez značaja okolnost da je isti u mjestu Osoje odustao od dalje realizacije zločinačkog nauma izvršenog od strane ostalih pripadnika zločinačke grupe.
110. Vijeće je našlo da je optuženi postupao sa direktnim umišljajem, dakle, on je nesumnjivo predvidio nastupanje zabranjene posljedice kao izvjesne, i htio je, jer je baš zbog toga i učestvovao u sakupljanju civilnog stanovništva, što po svom kvalitetu, u intelektualnom i voluntarističkom elementu, odgovara ovom tipu psihološkog odnosa izvršioca prema djelu.
111. Stoga je vijeće našlo da na strani ovog optuženog postoji odgovornost za počinjena djela koja su predmet optuženja u svojstvu pomagača, a ne saizvršioca kako se teretio optužnicom. Obzirom da nema dokaza da je optuženi neposredno učestvovao u ubijanju civila i da nema dokaza da su se drugi pripadnici oružane grupe u odlučujućoj mjeri oslanjali na doprinos optuženog u počinjenju ubijanja, Vijeće zaključuje, a imajući u vidu dokazanost bitnih činjeničnih utvrđenja, da optuženi Pekez Špire Mirko nije na odlučujući način doprinjeo izvršnje krivičnog djela kako se to zahtijeva članom 29. KZ BiH-saizvršilaštvo.
112. Dakle, sud je poštovao vezanost za inkriminirani događaj, na način da učinjenim korekcijama nije izašao izvan granica činjeničnog opisa tog događaja kako ga je dala optužba, te samim tim nije povrijeđen objektivni identitet optužbe i presude, niti je optuženi doveden u nepovoljniji položaj. Jasnom diferencijacijom radnji ovog optuženog u odnosu na ostale učesnike i izvršioce, utemeljenim na potpuno i pravilno utvrđenom činjeničnom supstratu, utvrđena je i njegova vinost u

smislu člana 32. KZ BiH, te u konačnom njegova krivična odgovornost za počinjeno krivično djelo.

b) Savić (Ljupka) Milorad

113. Optuženom Savić Miloradu stavljeno je na teret da je zajedno sa ostalim pripadnicima organizovane grupe naoružanih ljudi, koju je organizovao Jovo Jandrić, učestvovao u nasilnom lišenju slobode civila bošnjačke nacionalnosti, odnosno njihovom sakupljanju, odvođenju do mjesta Draganovac, kojom prilikom su ih zlostavljali i vrijeđali, a zatim opljačkali, te nakon toga strijeljali, usmrivši 23-oje, dok je 5 ero preživjelo, od kojih 4-ero sa teškim tjelesnim povredama.
114. Odbrana ovog optuženog negirala je njegovo učešće u pojedinim radnjama izvršenja predmetnog zločina, iznoseći tezu da tužilaštvo nije dokazalo da je ovaj optuženi učestvovao u dogovoru, odnosno planiranju zločina, neosnovano mu dodjeljujući ulogu koju on prema shvatanju odbrane nije imao.
115. Temeljem svih dokaza izvedenih u toku prvostepenog postupka na okolnost učešća optuženog Savića, Vijeće nema sumnji ni u pogledu odgovornosti optuženog Savića, nalazeći da je isti znajući za zločinački plan, te dijeleći zločinačku namjeru sa ostalim pripadnicima, svojim radnjama na odlučujući način doprinjeo realizaciji krivičnog djela koje mu se optužnim aktom stavlja na teret.
116. Prije svega, ni sam optuženi ne spori prisustvo na zadušnom ručku, koji je bio poprište nastanka zločinačkog plana. O dokazanosti njegovog znanja za isti bilo je riječi u uvodnom dijelu. Dakle, ovo vijeće nema sumnji oko ove činjenične okolnosti. On je prema svim okolnostima koje su uslijedile mogao sa sigurnošću predvidjeti stvarni cilj, a to je ubijanje preostalog muslimanskog stanovništva iz sela Ljoljići i Čerkazovići.
117. Dakle, Vijeće nalazi da on jeste znao za konačni ishod i posljedicu plana i to od ranih faza realizacije istog, i dijelio je zločinačku namjeru ostalih učesnika da se u konačnici izvrši likvidacija okupljenog civilnog bošnjačkog stanovništva, a što se može zaključiti iz njegovog prisustva svim fazama realizacije zločinačkog nauma. Optuženi niti jednim postupkom nije pokazao svoje neslaganje sa istim, niti je temeljem svih prezentiranih dokaza odbrane Vijeće eventualno moglo izvesti takav zaključak, već naprotiv.
118. Istražujući psihološku podlogu objektivno preduzetih radnji od strane ovog optuženog, Vijeće naglašava da sama činjenica da je zločinačka zamisao nastala iz osvetoljubivih pobuda, odnosno da bi se osvetila smrt srpskog vojnika Radeta Savića, inače strica ovog optuženog, ukazuje na logičan zaključak da se i sâm

optuženi rukovodio osvetoljubivim motivima u izvršenju predmetnog zločina. Takođe je znao, da mjesto na koje su te večeri vodili skupinu bespomoćnih civila, žena, djece i muškaraca, ima simboliku stradanja još od II svjetskog rata, jer su upravo na tom mjestu ustaše strijeljale srpske civile. Sve ove okolnosti, su optuženom bile dobro znane imajući u vidu činjenicu da se radi o malom geografskom prostoru, da je nekoliko svjedoka (vidi npr. u tom dijelu upečatljivo svjedočenje Savić Pere) govorilo o onome što su čuli od strane pripadnika starije generacije vezano za zbivanja iz prošlog rata. Jasan je, dakle, zaključak da je optuženi Savić znao za konačan ishod odnosno za nastupanje zabranjene posljedice, i da je istu upravo htio, na način što je na odlučujući način doprinjeo realizaciji zločinačkog nauma.

119. Naime, sâm optuženi u svom iskazu od 30.10.2007. godine ne spori svoje učešće u odvođenju civila iz sela Ljoljići, a na koju okolnost je prvobitno ukazao Pekez Mirko, sin Mila.
120. Nadalje, na ovu okolnost svjedočio je i svjedok Mutić Fahrija, koji navodi da su ih nakon izvođenja iz kuće od strane Pekez Mirka, sina Mile i Jandrić Jove, dalje na putu dočekali dva sina od Savić Ljupka i to osoba koju on poznaje pod nadimkom Mićo i drugi kojeg su zvali Pajo. Svjedok je ove navode potvrdio i u unakrsnom ispitivanju od strane odbrane Savić Milorada, gdje je kategorički tvrdio da je prepoznao ovog optuženog prilikom izvođenja iz kuće Omera Karahodžića.
121. Takođe, svjedok Zobić Nurija je posvjedočio da je na mjestu Osoje vidio i optuženog Savić Milorada sina Ljupka, koji ih je čekao sa ostalim komšijama i bio je obučen u šarenu uniformu kao i ostala lica koja su ih izvodila. Svjedok je pojasnio da su postojale dvije grupe koje su okupljale stanovništvo. U jednoj su bili Jandrić Jovo i Pekez (Mile) Mirko i to je grupa koja je došla kod svjedoka na vrata, međutim njegova kuća se nalazi kod bunara i zadnja je u selu, tako da je druga grupa u kojoj je bio Savić Milorad vjerovatno izvodila ljude iz drugih kuća, ali je siguran u tvrdnji da su se obje grupe srele na raskrsnici Osoje, gdje je on prvi put vidio ovog optuženog.
122. Svjedok Jandrić Jovo je prilikom unakrsnog ispitivanja izjavio da je optuženi Savić „bio prisutan do kraja skroz“, misleći do čina strijeljanja.
123. Slijedom iskaza preživjelih svjedoka zarobljeni civili su zajedno bili povedeni prema mjestu Draganovac ili kako ga neki nazivaju „Tisovac“, misleći pri tome na isti lokalitet. Pa tako svi tvrde da su se kretali u koloni, dok su se naoružana lica kretala naprijed, sa strana i na začelju kolone. Tom prilikom su Jovo Jandrić i Pekez Mile Mirko upućivali prijetnje da će ubiti onoga ko pokuša pobjeći i dok su ih vodili uz put ih vrijedali i fizički zlostavljali. Detaljnije kretanje civila dao je

svjedok Mutić Fahrija koji je rekao da su u koloni bili raspoređeni dva po dva, te da nisu smjeli gledati lijevo niti desno. Neposredno prije dolaska na lokalitet Draganovac, kolona se zaustavila na livadi Pera Savića, koja se nalazi u neposrednoj blizini mjesta strijeljanja, i tu je Jandrić Jovo naredio da se u jaknu koju je prethodno skinuo Pekez (Mile) Mirko, i koja je položena na travu, stave sve dragocjenosti, koje su civili imali kod sebe, dok su ostala naoružana lica stajala sa strane sa uperenim puškama. Prema tvrdnjama svjedoka Zobić Nurije, Jandrić Jovo i Pekez Mirko sin Mile su pokupili predate stvari, među kojima se nalazio neki sat i zlato i to su stavili u torbu, koje navode je svjedok potvrdio i u unakrsnom ispitivanju. Na ovu okolnost svjedočili su i Omer Karahodžić i Zejna Bajramović, te su njihovi iskazi u tom pravcu podudrani sa iskazima ranije navedenih svjedoka.

124. Krivično-pravna radnja pljačkanje imovine stanovništva propisana je u tački f) stav 1. član 173. KZ BiH. U nedostatku konkretizacije ove radnje, kao djela u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva u domaćem zakonodavstvu, Vijeće je prihvatilo praksu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), po kojoj je krivično djelo pljačke definisano kao „hotimično i protivpravno prisvajanje imovine“, koje prema članu 3(e) Statuta, može biti počinjeno protiv privatne ili javne imovine. Radi se o općem terminu koji ne uključuje samo oduzimanje imovine širokih razmjera već i prisvajanja koja su vojnici počinili individualno u svrhu ostvarivanja lične imovinske koristi. Pa tako otuđivanje lične imovine, uobičajen način na koji vojnici kao pojedinci nezakonito stiču plijen, smatra se tradicionalnim tipom ratnog zločina.¹
125. Takode, kako se to zaključuje u jednoj od presuda MKSJ², pljačku treba razumjeti tako da obuhvata sve oblike protivzakonitog prisvajanja imovine u oružanom sukobu uslijed koga nastaje individualna krivična odgovornost shodno međunarodnom pravu, uključujući i ona djela koja se tradicionalno opisuju kao otimačina.
126. Analizirajući shodne odredbe međunarodnog prava, Vijeće je utvrdilo da po ovom pravu za postojanje pljačke nije potrebno da se radi o prisvajanju imovine čija je ekonomska vrijednost znatna, što je *in concreto* i slučaj. Naime, slijedom iskaza svjedoka, Vijeće je utvrdilo da se radi o oduzimanju imovine čija vrijednost nije bila velika, međutim imajući u vidu okolnosti pod kojima je djelo izvršeno, te naročito način izvršenja istog, kada se skupina bespomoćnih civila prisiljava da pod prijetnjom smrću i sa uperenim puškama u njih, predaju sve dragocjenosti koje imaju kod sebe, svakako predstavlja teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava.

---

¹ Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Naletilić i Martinović* (oktobar 2003. god.), para.612.

² Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Blaškić* (mart 2000. god.), para. 184.

127. U prilog ovakvom zaključku ovog vijeća idu i nalazi presude pretresnog vijeća u predmetu *Jelisić*³, gdje sud zaključuje da je optuženi krivično odgovoran za optužbu za pljačku jer je krao novac, satove, nakit i druge dragocjenosti od zatočenika po njihovom dolasku u logor Luka tako što je prijetio smrću onima koji ne predaju sve svoje stvari.
128. Dakle, uzimajući u obzir sve navedeno, kao i navode pravosnažne presude ovog suda (protiv optuženog Pekez Mile Mirka,...), kojom je potvrđeno postojanje i ove krivično-pravne radnje, Vijeće zaključuje da je optuženi Savić, kao pripadnik naoružane skupine, bio prisutan u svim fazama realizacije zločinačkog plana, što ni on sam nije sporio, pa tako i u izvršenju radnji fizičkog zlostavljanja i pljačkanja civila, na način da je skupa sa ostalim pripadnicima grupe držao puške uperene u civile na taj način omogućavajući Jandriću i Pekezu direktno izvršenje ovih radnji.
129. Dakle, njegovo činjenje predmetne inkriminacije se sastoji u odlučujućem doprinosu realizacije iste, na način da je držao pušku (ili drugo vatreno oružje) uperenu u civile, odnosno samim svojim prisustvom omogućavao glavnim izvršiocima direktno činjenje radnje pljačkanja.
130. U pogledu subjektivnog elementa, Vijeće na temelju iznesenih činjeničnih utvrđenja o načinu učešća optuženog, nema sumnji da je optuženi Savić u predmetnoj inkriminaciji učestvovao u svojstvu saizvršioca postupajući sa direktnim umišljajem.
131. Tužilaštvo je ovog optuženog teretilo da je sa ostalim naoružanim licima *direktno preduzeo* radnje maltretiranja, vrijeđanja, udaranja civila dok su se kretali u koloni, te pljačkanja, međutim Vijeće na temelju prezentirane dokazne građe nije izvelo takav zaključak, nalazeći da se njegovo učešće manifestovalo kroz *omogućavanje izvršenja* ovih krivično-pravnih radnji, dakle *u odlučujućem doprinosu*, što je potrebno za saizvršilaštvo. Dakle, Vijeće je izmijenilo ponudeni činjenični opis iz optužnice, na način da je definisalo pojedinačne radnje ovog optuženog, individualizirajući na taj način i njegov doprinos i konačno krivičnu odgovornost, pri čemu je pravna kvalifikacija iste ostala neizmjenjena (saizvršilaštvo).
132. Iste izmjene činjeničnog opisa bilo je potrebno izvršiti i upogledu učešća optuženog Savića u radnji strijeljanja civila. Dakle, van razumne sumnje je utvrđeno da je optuženi učešćem u prikupljanju civilnog stanovništva i obezbjeđenju njihovog odvođenja na mjesto strijeljanja, ako već nije sam učestvovao u strijeljanju, a ono je, na odlučujući način doprinjeo ostvarenju djela. Naime, polazeći od teorijskog koncepta saizvršilaštva, za postojanje istog nije odlučno kakve je ko od saizvršilaca

---

³ Presuda pretresnog vijeća u predmetu *Jelisić* (decembar 1999. god.) para. 49.

imao pojedinačne uloge, već je sasvim dovoljno da se njihove pojedinačne radnje dopunjuju, da u svojoj ukupnosti predstavljaju cjelinu koja nužno dovodi do zabranjenih posljedica, što je i bilo u konkretnom slučaju. Bez značaja je u kojoj mjeri je koji od pripadnika naoružane grupe date prilike učestvovao u izvršenju krivičnog djela, pa samim tim ponašanje optuženog Savića nije moralo predstavljati samu radnju izvršenja, ali se njegova radnja etablirala kao saizvršilačka u konkretnom slučaju jer je bila u vezi sa radnjama ostalih saizvršilaca kojim su neposredno prouzrokovane zabranjene posljedice, što zapravo i čini njihovu zajedničku djelatnost, a time i smisao pojma saizvršilaštva.

133. Na okolnost prisutnosti optuženog strijeljanju civila svjedočio je i Jandrić Jovo navodeći da je optuženi svo vrijeme bio prisutan i kada se pucalo, ali da ne zna je li on pucao.

134. Analizu ove činjenične okolnosti potrebno je započeti od činjenice da je optuženi Savić prilikom davanja iskaza 30.10.2007. godine potvrdio da je bio prisutan strijeljanju civila na mjestu Draganovac, ali je u toku prvostepenog postupka tvrdio da je u kritično vrijeme kod sebe imao pištolj kalibra 7,62 zv. "Tetejac", što bi trebalo ukazivati da on kritične prilike nije pucao u civile.

135. Međutim, ova tvrdnja je po mišljenju Vijeća uspješno osporena iskazima svjedoka koji su u to vrijeme bili pripadnici rezervnog ili redovnog sastava policije, te je tokom postupka nesumnjivo utvrđeno da su policajci dužili uglavnom automatsko i poluautomatsko naoružanje, koje naoružanje je lično naoružanje i koje su uvijek nosili sa sobom. Ovo naročito proizilazi iz iskaza Jandrić Nedjeljka i Jandrić Jova. Takode, svi preživjeli svjedoci su saglasni da su svi pripadnici grupe koja ih je te večeri vodila u smrt bili naoružani ovom vrstom naoružanja.

136. Dakle, rezultati sprovedenog dokaznog postupka su pokazali da je optuženi Savić bio prisutan do samog kraja egzekucije civila, da je isti prethodno, u sakupljanju i sprovođenju civila i oduzimanju njihovih dragocjenosti, imao aktivnu ulogu. Kada se ovim činjeničnim nalazima doda njegovo dokazano znanje za zajednički zločinački plan od samog nastanka, jasnim se nameće zaključak da kad je riječ o etabliranju njegovog ponašanja kao saizvršilačkog, da je ono bilo u takvoj objektivno-subjektivnoj vezi sa ponašanjima ostalih saizvršilaca- pripadnika naoružane grupe, koja su neposredno prouzrokovala zabranjene posledice, čineći s njima jedinstvenu, čvrstu cjelinu. Upravo su se opisane djelatnosti koje je Savić preduzimaio naoružan puškom u kontinuitetu do kraja događaja, nužno projektovale na cjelinu zajedničke djelatnosti ostalih saizvršilaca - pripadnika naoružane grupe, postajući njihov zajednički elemenat. Bez njegovog doprinosa, imajući u vidu opšti pojam saizvršilaštva (koje nije ništa drugo „do umnoženo, multiplikovano izvršilaštvo, doduše sa osobenim objektivno-subjektivnim vezama, [...], što znači da

imaju isto ontološko jezgro⁴) ali i činjenične nalaze ovog predmeta, nije bilo moguće djelo ni počinuti, što mu na njegovoj strani i daje karakter odlučnog doprinosa. Slijedom izloženog jasnim se pokazalo da je psihološka podloga njegove djelatnosti bila obogaćena još i sviješću o zajedničkom djelovanju.

137. U prilog ovakvog stanovišta Vijeća idu i navodi svjedoka Jandrić Nedjeljka, koji je vršeci dužnost načelnika policije, nakon provedene istrage o predmetnom događaju neposredno nakon što se isti desio, iz službenih zabilješki koje su sačinili policajci, zaključio da su Jandrić Jovo i Savić Milorad zv. „Mića“ umiješani u ovaj događaj i odmah ih je odstranio iz policije.

138. U konkretnom slučaju, optuženi nije morao fizički učiniti djelo ubistva da bi snosio odgovornost, tako da pitanje pokrenuto od strane odbrane oko vrste vatrenog naoružanja (da li kratke ili duge cijevi) koje je optuženi nosio sa sobom kritične večeri, ako je za odbranu bilo sporno, imajući u vidu izložene dokaze, nije bilo sporno za ovaj sud. Dovoljno je bilo utvrditi da je optuženi voljno učestvovao u aspektu zajedničkog plana i da je namjeravao takav ishod. U najmanjem, van razumne sumnje je dokazano njegovo prisustvo radnji ubijanja zarobljenih civila, na način da je držao pušku uperenu u civile, tako omogućavajući ostalima direktno izvršenje ove krivično-pravne radnje. Pa tako, ako se za nesporno uzme njegovo učešće u svim aspektima i fazama realizacije konačnog nauma-ubijanje civila, i samo prisustvo na mjestu ubijanja u konkretnom znači postojanje njegove očuvane volje za nastupanjem zabranjene posljedice, odlučujući doprinos da se zločinački plan sprovede u djelo. Dakle, dovoljno je da je optuženi, a što je nesporno utvrđeno samo stajao naoružan, dok su ostali pucali u civile, da se njegova radnja okvalifikuje kao radnja izvršenja predmetnog krivičnog djela u svojstvu saizvršioca.

139. Prilikom povlačenja ovakvog zaključka, Vijeće je izvršilo uvid u materijalni dokaz Zapisnik istražnog sudije Osnovnog suda u Mrkonjić Gradu broj: Kri-57/92 od 12.09.1992. god. i nepobitno utvrdilo da je na licu mjesta gdje su civili strijeljani pronađeno 66 čahura kalibra 7,62 mm za automatsku i poluautomatsku pušku, dok su, kako to proizilazi iz Nalaza i mišljenja specijaliste dr. Todorčević Rajka od 12.09.1992. god., a nakon što je izvršen spoljni pregled leševa, evidentirane najmanje 94 prostrelne rane. Ukoliko se uzmu u obzir i rane nanese vatrene oružjem četvoro preživjelih lica, te konfiguracija terena jasnim se nameće zaključak da sve čahure nisu ni mogle biti pronađene, te Vijeće izvodi zaključak, da je kritične prilike, a kako to s pravom ističe tužilac, ispaljeno daleko više od 100 metaka. Shodno tome, Vijeće je u činjeničnom opisu, a imajući u vidu sa jedne strane nedokazanost van razumne sumnje učešće u samoj radnji pucanja optuženog Savića, a sa druge iznesena činjenična utvrđenja u pogledu broja ispaljenih metaka, te približan broj lica koja su učestvovala u zločinu, navelo da je, nakon što su civili

---

⁴ v. presudu VS RS, Kvlp:6/93 od 20.12.1993.

poredani, većina pripadnika naoružane grupe otpočela sa paljbom u namjeri da ih usmrti.

140. Optuženi se tereti za počinjenje i krivično-pravne radnje iz tačke c) stav 1. član 173. KZ BiH-“**namjerno nanošenje osobi snažnog tjelesnog ili duševnog bola**“, a koja radnja podrazumijeva namjerno djelo koje uzrokuje tešku duševnu ili tjelesnu patnju ili povredu pod uslovom da se može dokazati tražena razina patnje ili povrede⁵. U članu 2(c) Statuta ovo krivično djelo definisano je kao:
- a) namjerna radnja ili propust koji se sastoji u nanošenju teških patnji, teških tjelesnih ozljeda ili narušavanja zdravlja, uključujući i duševno zdravlje;
  - b) počinjena protiv zaštićene osobe
141. U Komentaru člana 147. Ženevske konvencije IV krivično djelo hotimičnog nanošenja velikih patnji opisano je kao patnja koja se nanosi a da ne postoji cilj kakav postoji kod mučenja ili bioloških eksperimenata. Ona se, dakle, nanosi iz drugih motiva kao što su kažnjavanje, osveta ili sadizam, a može se odnositi i na moralnu patnju (Motiv kod krivičnog djela mučenja mora biti iznuđivanje informacija ili priznanja, kažnjavanje, zastrašivanje ili vršenje pritisaka na žrtvu ili treću osobu, ili diskriminacija, iz bilo kog razloga žrtve ili treće osobe⁶). U opisu teške povrede tijela ili zdravlja stoji da se kao kriterij za težinu uzima vremenski period tokom kojeg je žrtva onesposobljena za rad.⁷
142. Teška povreda ne mora biti uzrokom trajne i neizlječive povrede, no mora uključivati povredu koja je teža od privremene ojađenosti, nelagode ili poniženja. Mora se raditi o povredi čija je posljedica dugotrajno i trajno oštećenje sposobnosti osobe da vodi normalan i konstruktivan život.⁸
143. Temeljem svih provedenih dokaza, kako materijalnih tako i onih subjektivnih, a koju činjenicu nije ni odbrana sporila, utvrđena je smrt 23 osobe, te ranjavanje, odnosno nanošenje teških tjelesnih povreda iz vatrenog oružja 4-oro od 5-oro preživjelih civila, što svakako predstavlja tešku tjelesnu povredu, koja zasigurno implicira veliku razinu duševne i tjelesne patnje.
144. O zadobijenim povredama svjedočile su preživjele žrtve zločina i to: Zobić Nurija, Bajramović Zejna i Karahodžić Omer, koji i danas imaju posljedice uslijed zadobijenih povreda a o čijoj težini dovoljno govore ljeekarski nalazi i otpusne liste uložene kao dokaz Tužilaštva.

⁵ Kordić i Čerkez (Pretno vijeće), 26. Februar 2001., para. 245.

⁶ Kumarac, Presuda žalbenog vijeća, para. 142.

⁷ Naletilić i Martinović (Pretno vijeće), 31. Mart 2003., para. 340.

⁸ Naletilić i Martinović (Pretno vijeće), 31. Mart 2003., para. 342. u kojoj se poziva na Prvostepenu presudu u predmetu Krstić, 2. August 2001., para. 513.

145. Pa tako, Vijeće je, slijedom iskaza svjedoka-žrtve Karahodžić Omera, a naročito uvidom u materijalnu dokumentaciju koja svjedoči o težini nanesenih povreda i prouzrokovanih posljedica ovom licu (nalaz specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera od 17.03.1997. godine, nalaz Kantonalne bolnice Travnik, od 19.03.1997. godine, nalaza Okružne bolnice Travnik, hirurška ambulanta od 17.10.1997. godine i nalaz psihologa izdatog od strane specijalističke službe JU Medicinski centar Bugojno za Karahodžić Omera, od 13.04.1997. godine), izvelo zaključak da je isti ranjen u desnu potkoljenicu i grudni koš iz vatrenog oružja, sa teškim posljedicama koje se manifestuju bolovima i otežanim kretanjem. Takođe, iz nalaza neuropsihijatra vidljivo je da oštećeni od dana strijeljanja, kada mu je strijeljana porodica, a on preživjeo, ima povremene traume, te mu je dijagnosticiran ..., .
146. Nadalje, uvidom u otpusnu listu RO kliničko-medicinskog centra Banja Luka, od 22.10.1992. godine za Zobić Nuriju, Vijeće je konstatovalo da je isti liječen uslijed defekta na desnoj potkoljenici, te da je izvršena operativna intervencija i konstatovana .... Takođe, iz otpusne liste RO kliničko- medicinskog centra Banja Luka, od 16.09.1992. godine za Bajramović Zejnu evidentno je da je oštećena bila hospitalizirana zbog povreda grudnog koša i trbuha, koje su primarno previjene u Šipovu, te da je ovom prilikom urađena naknadna hirurška obrada tih (ratnih) rana. Konstatovana je i ....
147. Iz svega navedenog izvodi se jasan i nedvojben zaključak o težini povreda, kao i težini nastupjelih posljedica, nanesenih ovim licima prilikom izvršenog strijeljanja.
148. Nadalje, Tužilaštvo je u toku postupka kao dokaz smrti 23 lica priložilo materijalnu dokumentaciju u vidu obdukcionih nalaza rađenih na Gradskim grobljima Visoko, iz kojih je vidljivo da je smrt ovih lica prouzrokovana nasilnim putem, što je potrijepljeno i saslušanjem vještaka sudske medicine Žuje dr. Hamze koji je u svom svjedočenju navodio detalje iz pismenog nalaza za svaki leš pojedinačno, te je istakao da u pogledu uzroka smrti svih navedenih lica, ne isključuje povrede glave, grudnog koša, a sve kao posljedica djelovanja vatrenog oružja. U odnosu na leš pod rednim brojem 13. koji je identificiran kao Zobić Asmer, vještak je istakao da kod istoga nisu pronađene skeletne povrede, ali je moguće da je ubijen iz vatrenog oružja na način da je metak prošao kroz srce ili trbušnu duplju žrtve, a da pri tome ne zakači rebra ili druge skeletne dijelove organizma, uslijed čega se prilikom vršenja obdukcije ne bi mogle uočiti skeletne povrede.
149. Također, Tužilaštvo BiH je na okolnost utvrđivanja nasilne smrti navedenih lica u svojstvu svjedoka saslušalo i Todorčević dr Rajka koji je u vrijeme kada se

odigrao kritični događaj bio direktor u Domu zdravlja Šipovo, te je isti osim ukazanog tretmana ranjenim preživjelim žrtvama strijeljanja, po zahtjevu istražnog sudije Osnovnog Suda u Mrkonjić Gradu, zajedno sa krim-tehničarima SJB Banja Luka, otišao na mjesto gdje su strijeljani civili, i u svojstvu mrtvozvornika prisustvovao uviđaju. Tamo je prema njegovim procjenama ležalo oko tridesetak osoba, te se po njegovom dolasku pristupilo identifikaciji leševa na osnovu informacija prikupljenih od mještana, nakon čega je svjedok evidentirao povrede, te je prije obavljanja spoljašnjeg pregleda svaki leš obilježen brojem. Po zahtjevu istražnog sudije svjedok je sačinio pisani akt u odnosu na svaki leš pojedinačno, koji je potpisan i ovjeren od strane zdravstvene ustanove Šipovo, nakon čega su materijali dalje proslijeđeni Osnovnom sudu, a što je uloženo kao dokaz Tužilaštva.

150. U pogledu subjektivnog elementa, odnosno namjere počinitelaca (*mens rea*) Vijeće nema nikakvih dvojbi da se radi o namjernom činjenju ili propuštanju koji se sastoji u nanošenju snažnog tjelesnog ili duševnog bola. Naime, sama činjenica da su počinioci u realizaciju predmetnog zločina krenuli sa namjerom da liše života zarobljene civile bošnjačke nacionalnosti, podrazumijeva i postojanje namjere (*dolus directus*) za sve što je uslijedilo kao posljedica te zabranjene radnje. Namjera za težu posljedicu u sebi konzumira namjeru za lakšu posljedicu, koja je nastala kao rezultat realizacije krivično-pravne radnje usmjerene na nastupanje te teže posljedice.
151. U prilog ovakvog zaključka Vijeća idu i navodi Pretresnog vijeća u predmetu Blagojević i Jokić⁹, kojom prilikom je ustanovljeno da su lica koja su preživjela masovna pogubljenja pretrpjela teške tjelesne ili duševne povrede. Duševna patnja je nanijeta i ljudima koji su ubijeni (...) a koji su znali da i njima samima predstoji strijeljanje.
152. Stoga, sve ono što su preživjeli zarobljeni, bespomoćni civili te večeri, krećući se u koloni pod prijetnjom oružjem, nemoćni da išta učine, znajući šta ih slijeduje – neizbježna smrt, daleko je izvan uobičajenih ljudskih iskustava i spoznaja. Upravo iz ovog razloga, duševna patnja je nanesena i osobama koje su ubijene, a koji su iz svega što se dešavalo te večeri, mnogo prije konačnog pogubljenja, slutili i znali za svoj usud. Preživjele žrtve su, ranjene, ležale među leševima svojih najbližih srodnika i komšija, u strahu za svoj život. Takva atmosfera i količina straha i užasa samo je dio traumatičnog iskustva za ova lica, jer konačno, njihova patnja se nastavila godinama poslije rata, uslijed svega što su preživjeli. Naime, ova lica ne samo da su pretrpjela snažne fizičke patnje uslijed ranjavanja, zatim enorman duševni bol izazvan samim traumatičnim događajem i vlastitim stradanjem, već su u tragičnom događaju izgubili svoje najmilije, što je svakako nemjerljiv gubitak. Konačno, zaključuje Vijeće, radi se o povredama čije su

---

⁹Presuda pretresnog vijeća *Blagojević i Jokić* (januar 2005. god.), para.647-648.

posljedice dugotrajno i teško oštećenje sposobnosti preživjelih osoba-žrtava stradanja da vode normalan život.

153. Vijeće je iz činjeničnog opisa izostavilo inkriminaciju povreda tjelesnog integriteta, smatrajući da su elementi ove pojedinačne inkriminacije obuhvaćeni utvrđenim nanošenjem snažnog tjelesnog bola kroz nanesene teške tjelesne povrede iz vatrenog oružja.
154. Obzirom na sve navedeno vijeće je našlo van razumne sumnje da je optuženi Savić Milorad, postupajući u svojstvu saizvršioca počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) i f) KZ BiH.

6. Primjena materijalnog zakona

155. Kada je u pitanju materijalni zakon koji treba primijeniti na ovo krivično djelo, u kontekstu vremena izvršenja istog, a imajući na umu sve prigovore odbrane u ovom smislu, Apelaciono vijeće je odluku kao u izreci donijelo uz poštivanje principa legaliteta i vremenskog važenja zakona propisanih članovima 3. i 4. KZ BiH. Naime, Vijeće je prilikom primjene materijalnog zakona i pravne kvalifikacije djela pravilno primijenilo odredbe važećeg Krivičnog zakona BiH, koji je stupio na snagu 1. marta 2003. godine, a iz razloga koji slijede.
156. Naime, načelo zakonitosti je propisano kako našim krivičnim zakonom (član 3. KZ BiH), tako i članom 7. stav 1. Evropske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP), koja ima prioritet nad svim ostalim zakonima u BiH (član 2.2 Ustava BiH), te članom 15. stav 1. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima (MPGPP).
157. Član 7. stav 1. EKLJP propisuje „Niko ne može biti oглашен krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po domaćem ili međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao krivično djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kada je krivično djelo počinjeno.“
158. S druge strane član 15. stav 1. MPGPP propisuje „Niko se neće smatrati krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom, koji, u vrijeme počinjenja, nisu predstavljali krivično djelo prema domaćem ili međunarodnom pravu. Isto tako, neće se izreći teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kada je krivično djelo bilo izvršeno. Ako se, nakon što je djelo počinjeno, zakonskom odredbom predvidi izricanje blaže kazne, to će ići na korist počinioца.“
159. Ispitujući shodne zakonske kriterije za utvrđivanje blažeg zakona (*lex mitior*) za počinioce *in concreto*, slijedom prigovora upućenih u završnim riječima od strane odbrane, Vijeće je utvrdilo da je obzirom na propisanu kaznu za predmetno djelo KZ

BiH blaži za počiniocce u odnosu na Krivični zakon SFRJ, koji je, također, propisivao krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, u odredbama člana 142. i koji je važio u vrijeme počinjenja krivičnog djela¹⁰. Naime, prema odredbama člana 142. KZ SFRJ za navedeno krivično djelo bila je zapriječena kazna zatvora u trajanju od najmanje pet godina ili smrtna kazna, dok je za isto krivično djelo, prema važećem Zakonu, zapriječena kazna zatvora u trajanju od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Nakon izvršene komparacije spomenutih kazni, sud je došao do zaključka da je zapriječena kazna, po važećem Zakonu, u svakom slučaju blaža od ranije propisane, bez obzira što je ranijim zakonom donja granica visine kazne bila pet godina, a iz razloga što je prema međunarodnom običajnom pravu uspostavljeno da je smrtna kazna u svakom slučaju strožija kazna od dugotrajnog zatvora, a isto tako prema običajnom pravu apsolutno pravo osumnjičenog je da ne bude pogubljen, a država je dužna osigurati to pravo, što je i učinjeno donošenjem novog zakona.

160. Uz navedeno, potrebno je navesti i to da se kazne, koje su u konkretnom slučaju izrečene optuženim nisu kretale u okviru koji je bliže opštem minimumu kazne propisane zakonom za predmetno krivično djelo, u kom slučaju bi, izuzetno, kao blaži zakon, mogao biti primjenjen KZ SFRJ.
161. U prilog navedenom Vijeće ističe da se u konkretnom slučaju radi o težem vidu ovog krivičnog djela (ubijanja), te shodno načelu alternativiteta, pravac odmjeravanja kazne diktira izbor zakona, a ne zakon pravac odmjeravanja kazne.
162. Shodno svemu navedenom, te imajući u vidu *ratio legis* odredbe iz stava 2. člana 4. KZ BiH po kojoj se traži *prinjena zakona blažeg za učinioca*, a ne *blažeg zakona*, Vijeće je našlo da je KZ BiH, a imajući u vidu pravac odmjeravanja kazne prema oba optužena (u smjeru posebnog maksimuma), u konkretnom blaži zakon, obzirom da ima manji maksimum u odnosu na KZ SFRJ.
163. Nadalje, u pogledu optuženog Savića, vijeće je utvrdilo ispunjenost još jednog kriterija koji u konkretnom važeći Zakon čini blažim u odnosu na Zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela. Ocjenjujući u ovom smislu zakon vremena izvršenja i zakon vremena suđenja, sud je u konkretnom predmetu našao da je, u odnosu na saizvršilaštvo, odnosno, saizvršilačke radnje ovog optuženog, KZ

---

¹⁰ Navedena odredba glasi: Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se prema civilnom stanovništvu vrše **ubistva, mučenja, nečovječana postupanja**, biološki eksperimenti, nanošenje velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja; raseljavanje ili preseljavanje ili prisilno odnarodnjavanje ili prevođenje na drugu vjeru; prisiljavanje na prostituciju ili silovanja; primjenjivanje mjera zastrašivanja i terora, uzimnje talaca, kolektivno kažnjavanje, protivzakonito odvođenje u koncentracione logore i druga protivzakonita zatvaranja, lišavanje prava na pravilno i nepristrasno suđenje; prisiljavanje na službu u oružanim snagama neprijateljske sile ili u njenoj obavještajnoj službi ili administraciji; prisiljavanje na prinudni rad, izgladnjavanje stanovništva, konfiskovanje imovine, pljačkanje imovine i stanovništva, protivzakonito i samovoljno uništavanje ili prisvajanje u velikim razmjerama imovine koje nije opravdano vojnim potrebama, uzimanje nezakonite i nesrazmjerno velike kontribucije i rekvizicije, smanjenje vrijednosti domaćeg novca ili protivzakonito izdavanje novca, ili ko izvrši neko od navedenih djela,

BiH povoljniji, što jasno proizilazi iz odredbe člana 29. KZ BiH, koji je ovaj institut definisao restriktivnije, pa je stoga, na predmetni slučaj, u smislu člana 4. stav 2. KZ BiH i primjenio ovaj zakon, a što je istovremeno u skladu i sa navedenom odredbom iz člana 15. stav 1. MPGPP.

164. U članu 29. KZ BiH je propisano: „*Ako više osoba, učestvovaljem u učinjerju krivičnog djela ili preduzimajući što drugo čime se na odlučujući način doprinosi učinjerju krivičnog djela, zajednički učine krivično djelo, svaka od njih kaznit će se kaznom propisanom za to krivično djelo.*“

Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da je saizvršilaštvo oblik izvršilaštva, koji postoji kada više lica, koja ispunjavaju sve uslove koji se zahtjevaju za izvršioca, na osnovu zajedničke odluke, svjesno i voljno, učine određeno krivično djelo, tako da svaki od saizvršilaca u tome daje svoj prilog, koji je bitan i bez kojeg krivično djelo ne bi bilo ostvareno ili ne bi bilo ostvareno na zamišljeni način. Prema tome, pored zajedničkog djelovanja više lica u ostvarenju datog djela, potrebno je da kod njih postoji i svijest o tome da izvršeno djelo predstavlja zajednički rezultat njihovih radnji.

165. Međutim, Krivičnim zakonom SFRJ, koji je važio u vrijeme izvršenja ovog krivičnog djela, se propisuje da: „*Ako više lica učestvovaljem u radnji izvršerja ili na drugi način, zajednički učine krivično djelo, svako od njih kazniće se kaznom propisanom za to djelo*“.

166. Iz ove zakonske definicije proizilazi da se kažnjavaju sve osobe koje su sudjelovanjem u radnji izvršenja ili na drugi način zajednički počinile krivično djelo i da će se svaki od saizvršilaca kazniti kaznom, koja je propisana za krivično djelo koje je počinjeno. Dakle, optuženi sudjeluje u radnji izvršenja krivičnog djela za koje je oglašen krivim.

167. Slijedom navedenog uočava se bitna razlika između ove dvije zakonske definicije pojma „saizvršilaštvo“, a ista se odnosi na činjenicu da je pojam saizvršilaštva, po novom zakonu, dat uže, jer je učešće koje ne predstavlja radnju izvršenja sada ograničeno na one doprinose koji na **odlučujući način** pridonose ostvarenju krivičnog djela, što je mnogo teže dokazati, dok se u ranijem zakonu zahtijeva samo utvrđivanje opšteg doprinosa zajedničkoj posljedici djela. U konkretnom slučaju Vijeće je van razumne sumnje utvrdilo krivičnu odgovornost optuženog Savić Milorada za radnje saizvršilaštva u predmetnoj inkriminaciji. Stoga, po ocjeni suda, Krivični zakon BiH je i u ovom pogledu blaži za učinioca krivičnog djela u odnosu na Krivični zakon SFRJ.

168. Ne kraju u prilog svemu navedenom sud upućuje na odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u predmetu Abdulhadima Maktoufa¹¹, kojom je zaključeno da

---

¹¹ Odluka donesena dana 30. marta 2007. godine

u konkretnom slučaju pitanje primjene KZ BiH u postupku pred Sudom BiH ne predstavlja kršenje člana 7. stav 1. EKLJP.

7. Odluka o krivično-pravnoj sankciji

169. Prilikom odlučivanja o kazni Vijeće se rukovalo opštim pravilima za odmjeraivanje kazne sadržanim u odredbi člana 48. KZ BiH, kao i svrhom kažnjavanja propisanom članom 39. KZ BiH, pa je uvjerenja da će se sa izrečenom kaznom dugotrajnog zatvora u trajanju od dvadeset i jednu (21) godinu optuženom Savić Miloradu i četrnaest (14) godina zatvora optuženom Pekez Špire Mirku u cjelosti ostvariti predviđena svrha kažnjavanja. Vijeće je imalo u vidu zakonske okvire za izricanje kazne za predmetno krivično djelo, pa tako, za djelo za koje su optuženi oglašeni krivima predviđena je kazna zatvora u trajanju od najmanje 10 godina ili kazna dugotrajnog zatvora, te opšta pravila o izboru vrste i mjere kazne, i to svrhu kažnjavanja, a osobito stepen krivične odgovornosti optuženih, okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, jačinu ugrožavanja, odnosno povrede zaštićenog dobra, te raniji život učinitelja, njihove osobne prilike, držanje nakon učinjenog djela i motiv za počinjenje istog.
170. U pogledu krivične odgovornosti optuženog Pekez Špira Mirka, Vijeće je obzirom na utvrđeno činjenično stanje, izreklo kaznu zatvora u trajanju od 14 (četrnaest) godina, imajući u vidu da je nesporno utvrđeno, da je ovaj optuženi u izvršenju krivičnog djela za koje se tereti, postupao umišljajno (sa direktnim umišljajem) u svojstvu pomagača, na način da je učestvovao u radnji prikupljanja civila bošnjačke nacionalnosti, te na taj način pomogao direktnim izvršiocima u realizaciji krivičnog djela ubistva. Optuženi Savić Milorad je prema činjeničnim utvrđenjima u svojstvu saizvršioca učestvovao u svim fazama realizacije predmetnog zločina, postupajući sa direktnim umišljajem.
171. Kao otežavajuće okolnosti na strani oba optužena cijenjene su okolnosti pod kojima je krivično djelo počinjeno- u kasnim noćnim satima kada grupa naoružanih pijanih lica silom, uz prijetnje i maltretiranja, izvodi bespomoćne civile iz njihovih domova, ne govoreći im za razlog njihovog odvođenja niti gdje ih vode, što je zasigurno kod istih izazvalo visok intenzitet pretrpljenog straha.
172. U pogledu povrede zaštićenog dobra, Vijeće je cijenilo svojstvo i broj žrtava, odnosno da se radilo o civilima ženama, djeci i muškarcima, koji ni na koji način nisu doprinijeli izvršenju zločina u kome je njih 23 ubijeno, dok su 4-oro od 5-oro preživjelih zadobili teške tjelesne povrede ranjavanjem iz vatrenog oružja. Pri valorizovanju ovih okolnosti neophodno je bilo pokazati poseban senzibilitet s

obzirom na činjenicu da su među žrtvama bila i djeca, koja čine najvulnerabilniju populaciju među civilima.

173. Ubijeni su samo jer su bili pripadnici bošnjačke nacionalnosti i da bi se zadovoljili osvetnički porivi njihovih egzekutora. Optuženi su, koristeći svoju dominaciju i moć, sa jedne strane, i bespomoćnost žrtava sa druge strane, počinili djelo čiji zaštitni objekat čine univerzalne ljudske vrijednosti i kao takve uživaju apsolutnu zaštitu. Radi se, dakle, o dobrima koja su ne samo uslov i osnova, već i pozitivna obaveza koja nalaže humano postupanje.
174. Sigurno je da će oštećeni-preživjele žrtve, sa preživljenim patnjama osjećati trajne i duboke posljedice tokom života u smislu njihove traumatizacije, psihičkog i fizičkog bola, te gubitaka svojih najmilijih.
175. Na odmjeravanje visine kazne, i to kao otežavajuća okolnost takođe, naročito je uticao motiv, odnosno pobude iz kojih je predmetno djelo počinjeno. Naime, radi se o osveti kao jednom od najnižih poriva iz kojih može biti počinjeno krivično djelo, a kod optuženih je upravo ovaj motiv bio ključni u kreaciji i realizaciji zločinačkog plana.
176. Apelaciono vijeće je od olakšavajućih okolnosti na strani optuženih našlo činjenicu da je optuženi Pekez Mirko sin Špire otac dvoje djece, dok je optuženi Savić Milorad otac jednog malodobnog djeteta, što *in concreto* podrazumijeva određene odgovornosti i obaveze u izdržavanju i odgoju djece, kao i činjenicu da optuženi ranije nisu bili osuđivani.
177. Takođe, prilikom individualizacije kazni, Vijeće je uzelo u obzir odredbu člana 31. stav 1. KZ BiH, koja predviđa da se lice koje pomogne drugom s umišljajem u učinjenju krivičnog djela može i blaže kazniti, te optuženom Pekezu odmjerilo blažu kaznu u odnosu na optuženog Savića, nalazeći da izrečene kazne odgovaraju stepenu krivične odgovornosti svakog od optuženih.
178. Imajući u vidu sve navedeno, kao i stepen učešća svakog optuženog, i njihov doprinos u izvršenju krivičnog djela za koje su oglašeni krivim, sud smatra da je izrečena kazna odmjerena u skladu sa odredbama člana 48. stav 1. KZ BiH, kao i da će se izrečenim kaznama postići svrha kažnjavanja predviđena članom 39. KZ BiH.
179. Na osnovu primjene zakonskog propisa iz člana 56. KZ BiH, vrijeme koje su optuženi proveli u pritvoru počevši od 01.11.2007. godine pa nadalje, ima se uračunati u izrečenu kaznu zatvora.

8. Odluka o troškovima

180. U pogledu odluke kojom se optuženi oslobađaju naknade troškova krivičnog postupka sud je mišljenja da optuženi nisu takvog materijalnog stanja da bi bili u mogućnosti snositi troškove krivičnog postupka, odnosno da bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje osoba koje su optuženi dužni izdržavati, pa ih je u skladu sa odredbom člana 188. stav 4. ZKP BiH oslobodio naknade istih.

9. Odluka o imovinsko pravnom zahtjevu

181. Postupajući u skladu sa članom 198. stav 2. ZKP-a BiH, sud je oštećene preživjele žrtve zločina, Zobić Nuriju, Bajramović Zejnu, Karahodžić Omera, Mutić Fahriju, i Zobić Subhudina, sa imovinskopravnim zahtjevom, uputio na parnicu, obzirom da se isti u toku prvostepenog postupka nisu mogli izjasniti o visini svog zahtjeva, te bi utvrđivanje činjenica u pogledu visine imovinsko-pravnog zahtjeva iziskivalo značajan protek vremena, čime bi se ovaj postupak produžio.

182. Imajući u vidu sve navedeno, a na temelju odredbe člana 285. ZKP-a BiH, donesena je presuda kao u izreci.

ZAPISNIČAR:
Medina Hababeh

PREDSJEDNIK VIJEĆA:
SUDIJA
Dragomir Vukcje

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

